

BİRLEŞİK KRALLIK

ÜLKE REHBERİ

İÇİNDEKİLER

01	İş Yapma Koşulları
02	Giriş
02	Ekonomik ve Sektörel Görünüm
05	Rekabet Ortamı
06	Yerel İş Birlikleri ve Network
08	Şirket Kuruluşu ve Hukuki Süreçler
09	Şirket Kurmanın Avantajları ve Dezavantajları
10	Şirket Türleri
12	Şirket Kuruluşu İçin Gerekli Belgeler
13	Şube Açma
13	Fikri Mülkiyet Hakları
20	Vergilendirme ve Mali İşler
21	Vergilendirme Süreçleri
21	Kuruluş Maaliyetleri
22	Transfer Pricing (Örtülü Kazanç Dağıtımı)
23	Teşvikler ve Devlet Destekleri
27	Finans ve Bankacılık Sistemi
29	Operasyonel Gereklilikler
30	İnsan Kaynakları ve Çalışma Mevzuatı
32	Ofis ve Üretim Tesisi Kurulumu
33	İş Kurmak İçin Gerekli Lisans ve İzinler
34	Ticaret ve Gümrük Mevzuatı

İŞ YAPMA KOŞULLARI

Giriş

Birleşik Krallık dünyanın en büyük pazarlarından biridir. Bu nedenle pek çok uluslararası firma bu ülkede faaliyet göstermektedir. Pazarın kozmopolit yapısı, çok farklı ölçek ve sektörde şirketle iş yapmayı beraberinde getirmektedir. Bu durum, iş ilişkilerinde muhatap şirketlerin güvenilirliğini araştırmayı ve ticari riski azaltıcı yöntemlerle çalışmayı gerektirmektedir. Ülke ekonomik özgürlük endeksinde 177 ülke arasında **9. sırada**, iş yapma kolaylığı açısından **8. sırada** yer almakta, iş ortamı yabancı yatırımcılar için çekici bulunmaktadır.

Birleşik Krallık'ın hukuk sistemi (Common Law) ve düzenleyici ortamı da yatırımcılara güven vermektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesi, sözleşmelerin ve mülkiyet haklarının güçlü korunması, iş yaparken öngörülebilirlik sağlamaktadır.

Ekonomik ve Sektörel Görünüm

Birleşik Krallık ekonomisi, 2024 yılını %1,1 büyümeye kapatmış, 2025'in ilk çeyreğinde ise %0,7 oranında büyüme kaydetmiştir. Bu performans, ülkeyi G7 ülkeleri arasında dönemsel olarak en hızlı büyüyen ekonomi konumuna getirmiştir. Ancak, Bütçe Sorumluluk Ofisi (OBR) yıllık büyüme beklentisini %2'den %1'e düşürerek daha temkinli bir öngörü sunmuştur. Enflasyon, önceki yıllarda görülen çift haneli oranlardan sonra gerilemiş; Nisan 2025 itibarıyla %3,5 seviyesine inmiştir. Bu oran, İngiltere Merkez Bankası'nın %2'lik hedefinin hâlâ üzerindedir. Merkez Bankası, para politikasını dengelemek amacıyla faiz oranını Mayıs 2025'te %4,5'ten %4,25'e çekmiştir.

İşgücü piyasası ise genel olarak dirençli kalmakla birlikte, işsizlik oranı 2025 ilk çeyreğinde %4,5'e yükselmiştir. Yaklaşık 1,61 milyon kişinin işsiz olduğu anlamına gelen bu oran son yılların en yüksek seviyesidir. Diğer yandan kamu borcu önemli bir endişe kaynağıdır; 2025 yılı itibarıyla net kamu borcu GSYİH'nin %95,8'i seviyesindedir.

Bilişim sektörünün genel durumuna bakıldığında Birleşik Krallık, Avrupa'nın en büyük dijital ekonomilerinden biridir. 2025 itibarıyla yazılım ve BT hizmetleri pazar büyüklüğünün yaklaşık £55 milyara ulaştığı tahmin edilmektedir. Bu büyüme, özellikle bulut bilişim, siber güvenlik ve dijital dönüşüm alanlarındaki yatırımlarla desteklenmektedir.

Fintek sektöründe ise Birleşik Krallık küresel liderliğini sürdürmektedir. 2024 yılında fintek şirketleri toplamda 10 milyar dolara yakın yatırım almış ve Londra, ödeme sistemleri ve dijital bankacılıkta önde gelen merkezlerden biri olmaya devam etmiştir.

Ayrıca yapay zekâ (AI) alanında, ülke ABD ve Çin'in ardından dünyanın üçüncü büyük pazarı konumundadır. Sektörün piyasa değeri 20 milyar £'u aşarken, hükümet hem araştırma hem de ticarileşme süreçlerini desteklemektedir. Özellikle DeepMind ve ARM gibi öncü şirketler Birleşik Krallık'ı küresel inovasyon haritasında üst sıralara taşımaktadır.

Dijital altyapı açısından da önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2025 yılı itibarıyla ev ve iş yerlerinin %85'inden fazlası gigabit hızında internet erişimine sahiptir. Ayrıca 5G mobil ağlar, ülke genelinde geniş kapsama alanı sağlamış ve dijital hizmetlerin yaygınlaşmasını hızlandırmıştır.

Dijital altyapı açısından da önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2025 yılı itibarıyla ev ve iş yerlerinin %85'inden fazlası gigabit hızında internet erişimine sahiptir. Ayrıca 5G mobil ağlar, ülke genelinde geniş kapsama alanı sağlamış ve dijital hizmetlerin yaygınlaşmasını hızlandırmıştır.

Bu bağlamda Birleşik Krallık teknoloji sektörü, ulusal ekonominin en önemli itici güçlerinden biri olarak öne çıkmakta ve hem ekonomik değer yaratma hem de istihdam sağlama açısından kilit bir rol oynamaktadır. 2025 yılı verilerine bakıldığında 2025 yılı itibarıyla Birleşik Krallık dijital ve teknoloji sektörü, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'ya (GSYİH) tahmini olarak 200 milyar sterlinin üzerinde brüt katma değer (GVA) sağlamıştır. Sektör, yine 2025 yılında yaklaşık 2.6 milyon kişiye istihdam sağlamıştır. Bu rakam, Birleşik Krallık'taki toplam istihdamın %7'sine tekabül etmekte olup, teknoloji sektörünün ülkedeki işgücü piyasası üzerindeki belirleyici ve büyüyen etkisini vurgulamaktadır. Aynı zamanda ilgili sektör kümülatif olarak 1.2 trilyon dolarlık birleşik piyasa değerine ulaşarak, Avrupa'da lider teknoloji ekosistemi konumunu sağlamlaştırmıştır. Odak alanlara bakıldığında Birleşik Krallık, küresel teknoloji yarışında öncü olmak amacıyla "frontier" teknolojilere özel bir önem atfetmektedir. Yapay zekâ (AI) bu stratejinin merkezinde yer almaktadır. Birleşik Krallık Hükümeti, yapay zekâ (AI), yarı iletkenler (semiconductors) ve siber güvenlik (cyber security) gibi "öncü teknolojilerin" keşfedilmesi, geliştirilmesi ve benimsenmesini güçlü bir şekilde desteklemeyi taahhüt etmektedir. Hükümetin temel amacı, bu alanlardaki inovasyonu teşvik ederek İngiliz endüstrisinin küresel pazarda rekabet gücünü sürdürmesini ve başarılı olmasını sağlamaktır. Bu strateji, ülkenin ekonomik refahını ve vatandaşlar için fırsat eşitliğini güvence altına almayı hedeflemektedir. Yapay zekâ, günümüzde çoğu teknoloji şirketi için verimliliği artırma, performansı hızlandırma, geliştirme ve dağıtım süreçlerini optimize etme aracı olarak temel bir rol oynamaktadır. Bu alanda özellikle iki tür şirkete odaklanılmaktadır. Bu şirket türleri aşağıda verilmiştir:

AI-first Start-up'lar: Çekirdek ürünleri tamamen yapay zekâ tarafından geliştirilen ve desteklenen şirketlerdir. Örnek olarak Quantexa (yapay zekâ tabanlı dolandırıcılık tespiti), Helsing (savunma amaçlı yapay zekâ çözümleri) ve Writer (üretken yapay zekâ yazma asistanı) gösterilebilir.

AI Araç ve Model Üreticileri: Yapay zekâ modelleri (örneğin Mistral AI), yapay zekâ için donanım veya bilişim altyapısı (örneğin CoreWeave) ve yapay zekâ için geliştirme araçları (örneğin Pinecone) üreten şirketlerdir.

Bu bağlamda Londra, Birleşik Krallık'ın yapay zekâ ekosisteminin "çekim merkezi" olarak tanımlanmaktadır. Sektörün genel durumuna bakıldığında Fintech, sağlık teknolojisi (health tech) ve kurumsal SaaS, toplam VC yatırımı açısından Birleşik Krallık'taki en iyi teknoloji sektörleridir. Fintech sektörü, 356 milyar dolarlık pazar değerine sahip olup, 2024'te 3.9 milyar dolar VC yatırımı çekmiştir. Sağlık teknolojisi ise 150 milyar dolarlık pazar değerine sahip olup, 2024'te 3.3 milyar dolar VC yatırımı çekmiştir. Deeptech sektörü 240 milyar dolarlık pazar değerine sahip olup, 2024'te 4.3 milyar dolar VC yatırımı çekmiştir. Erken aşama medyan tur büyüklüğü 4.2 milyon dolar ile sektör ortalamasının iki katından fazladır, bu da deep tech'in yüksek sermaye ihtiyacını ve yatırımcı ilgisini göstermektedir. Yapay zekâ sektörü ise 2025'in ilk çeyreği sonunda 230 milyar dolarlık kombine piyasa değerine sahip 2.300'den fazla VC destekli AI şirketi bulunmaktadır. AI şirketleri, genel piyasadan daha büyük turlar toplamakta ve tur büyüklükleri artmaktadır. 2025'in ilk çeyreğinde AI startup'ları 1.03 milyar dolar VC yatırımı almıştır. Son olarak robotik sektörü son beş yılda %83'lük bir CAGR ile en hızlı büyüyen teknoloji sektörüdür.

Hükümetin **2035'e kadar olan vizyonu**, ülkenin hızlı büyüyen bir teknoloji şirketi kurmak, yatırım yapmak ve ölçeklendirmek için dünyanın ilk üç yerinden biri olmasıdır. Hükümet, bu vizyonu gerçekleştirmek için altı ana alana odaklanacaktır:

- 1. Ar-Ge Yatırımını Artırmak:** 2029/30'da yıllık **22,6 milyar sterlin** Ar-Ge yatırımı hedeflenmektedir.
- 2. Finansmana Erişimi Artırmak:** Ulusal Varlık Fonu (NWF) ve British Business Bank (BBB) aracılığıyla destek sağlanacaktır. Pension Schemes Bill ile kurumsal yatırımın kilidini açma çabaları sürmektedir.
- 3. Vasıflı İş Gücü Oluşturmak:** Dijital ve STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) beceri açıklarını kapatmak için programlar (TechFirst, Spärck AI bursları) ve 2030'a kadar 7.5 milyon kişiye yapay zekâ kullanımı konusunda eğitim verilmesi hedeflenmektedir.
- 4. Altyapıyı Geliştirmek:** Yapay zekâ Büyüme Bölgeleri (AIGZ'ler), artırılmış AI hesaplama kapasitesi ve planlama reformları ile dijital ve fiziksel altyapı güçlendirilecektir.
- 5. İnovasyon Yanlısı Düzenlemeler Sunmak:** Yeni Düzenleyici İnovasyon Ofisi (RIO) ve düzenleyici kum havuzları aracılığıyla inovasyonu destekleyici bir ortam yaratılacaktır.
- 6. Uluslararası Ortaklıklar Sağlamak:** Japonya, Avustralya, Singapur, Hindistan, Güney Kore ve ABD ile teknoloji ortaklıkları kurulacaktır.

Rekabet Ortamı

Birleşik Krallık teknoloji sektörü oldukça rekabetçidir. Pazarın büyüklüğü ve olgunluğu nedeniyle hem yerel girişimler hem de uluslararası büyük firmalar bu alanda faaliyet göstermektedir. Londra başta olmak üzere birçok şehir, teknoloji şirketleri ve kuluçka merkezleriyle birer inovasyon üssü haline gelmiştir. Örneğin, Londra sahip olduğu teknoloji şirketleri ve teknoloji parkları ile Silikon Vadisi'nden sonra dünyada en bağlantılı ikinci teknoloji ekosistemine sahiptir. Ülkede binlerce startup bulunmaktadır; Birleşik Krallık girişimcilik kültürünün güçlülüğü sayesinde dünyanın en büyük teknoloji ekosistemlerinden birine ev sahipliği yapmaktadır.

Sektördeki alt dallar (yazılım, yapay zekâ, fintek, telekom, e-ticaret vb.) kendi içinde yoğun rekabete sahiptir. Birleşik Krallık şirketleri bilişim alanında internet hizmetleri, veri merkezi hizmetleri, yazılım geliştirme, uygulama ve sistem yönetimi, ağ kurulum ve destek, finansal teknolojiler gibi birçok uzmanlık alanında ileri seviyede hizmet verebilmektedir. Piyasada Amazon, Microsoft, Google gibi küresel devlerin yanı sıra Sage, ARM, BT, Vodafone gibi köklü İngiliz teknoloji firmaları da bulunmaktadır. Bu durum yeni girecek firmalar için yüksek bir rekabet standardı anlamına gelir. Nitelikli iş gücünü çekme konusunda da rekabet yüksektir; özellikle yazılım geliştiricileri ve mühendisler için maaşlar Avrupa ortalamasının üstündedir. Öte yandan Birleşik Krallık pazarı büyüklüğü sayesinde niş alanlarda uzmanlaşan firmalara da fırsatlar sunar. Doğru pazarlama stratejileri, yenilikçi ürün/hizmet sunumu ve rekabetçi fiyatlama ile yeni giren şirketler de kendilerine yer bulabilir. Genel olarak Birleşik Krallık'ta rekabet ortamı adil ve şeffaftır. Ülke, yolsuzluk algısında dünyada üst sıralarda yer alır ve iş dünyasında etik dışı uygulamalara tolerans gösterilmemektedir. Bu da rekabetin kurallar çerçevesinde yürüdüğü bir iş ortamı yaratmaktadır.

Birleşik Krallık, yeni risk sermayesi (VC) fonu toplama konusunda dünya genelinde ABD ve Çin'den sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Bu üst düzey sıralama, uluslararası yatırımcıların Birleşik Krallık teknoloji sektörüne olan yüksek güvenini ve beklentisini göstermektedir. 2025 itibarıyla Birleşik Krallık, 1 milyar dolar veya üzeri değere sahip özel şirketler olarak tanımlanan "unicorn" sayısı açısından küresel ölçekte ABD ve Çin'den sonra en fazla unicorn'a sahip ülke konumundadır. Bu durum; Birleşik Krallık'ın yenilikçi iş modellerini ve ölçeklenebilir teknoloji çözümlerini başarıyla ticarileştiren şirketleri destekleme kapasitesini vurgulamaktadır. Buna ek olarak; ekosistemin gelecekteki büyüme potansiyelini gösteren "soonicorn"lar ise, değeri 250 milyon dolar ile 999 milyon dolar arasında olan, son üç yılda yatırım almış, henüz halka açılmamış (exit yapmamış) ve potansiyel olarak 1 milyar dolarlık değere ulaşma yolunda ilerleyen şirketlerdir. Bu şirketler, Birleşik Krallık'ın güçlü start-up hattını ve sürekli yenilik üretimini temsil etmektedir.

Soonicorn sayıları, Birleşik Krallık'ta kurulmuş ve genel merkezi Birleşik Krallık'ta bulunan şirketleri içermektedir. Güncel durumda **163 unicorn şirketi** üretmiştir. Bunların **%90'ı BK'da kalıp ölçeklenmiştir** (149 şirket). Aktif olarak faaliyet gösteren **48 unicorn** bulunmaktadır.

Bu unicornların dörtte biri **fintech veya kurumsal SaaS** şirketleridir ve %70'i Londra'da genel merkezlidir. Yeni unicorn şirketlerinin sayısı son iki yılda piyasa trendlerine paralel olarak durmuştur. 2024'te 10 yeni unicorn, 2025'in ilk yarısında ise **2 yeni unicorn** (Isomorphic Labs ve Verdiva Bio) ortaya çıkmıştır. Unicorn statüsü için aday gösterilen **250 "soonicorn" şirketine** ev sahipliği yapmaktadır. Bunların çoğu fintech, sağlık teknolojisi veya B2B SaaS şirketleridir ve %65'i Londra'da genel merkezlidir. Bu, gelecekteki unicorn potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

2025'in ilk yarısında (H1 2025) Birleşik Krallık startup'ları toplamda **7 milyar dolardan fazla VC yatırımı** toplamıştır. 2025'in ilk çeyreğindeki **4,2 milyar dolarlık fonlama**, son üç yılın en yüksek ilk çeyrek fonlamasıdır. Büyüme aşaması fonlaması, özellikle Seri C yatırımlarındaki artışla birlikte, 2025'in ilk çeyreğinde giderek daha baskın hale gelmiştir (%81 büyüme aşaması vs. %19 erken aşama). Bu, piyasanın daha olgun ve kanıtlanmış iş modellerine yöneldiğini göstermektedir. **Tohum (Seed) fonlaması**, 2023'ün ilk çeyreğinden 2025'in ilk çeyreğine kadar düşüş eğilimindedir, bu da yatırımcıların yeni girişimlere karşı daha temkinli olduğunu ve erken aşama risk iştahının azaldığını göstermektedir. Küresel olarak bakıldığında; VC yatırımları genel olarak düşüş eğilimindeyken, Birleşik Krallık 2024'te Fransa ve Almanya'nın toplamından yaklaşık iki kat daha fazla yatırım çekmeye devam etmiştir (Birleşik Krallık 16.1 milyar dolar, Fransa 8.6 milyar dolar, Almanya 8.2 milyar dolar). Aynı zamanda 2024'te 2 milyon dolardan fazla değerde **800 VC turu** gerçekleşmiştir, bu da 2023'e göre %17'lik bir düşüşü temsil etmektedir. **Erken aşama anlaşmalar** ise en keskin düşüşleri yaşamış, Tohum aşaması %23, Seri A ise %19 düşmüştür. Bu durum, piyasadaki riskten kaçınma eğilimini doğrulamaktadır.

Erken Aşama (Tohum, Seri A) için en aktif yatırımcı: SFC Capital olup, 456 tura katılmıştır.

Büyüme Aşaması (Seri B, Seri C) için en aktif yatırımcılar: Octopus Ventures (26 tur) ve Molten Ventures (24 tur) olmuştur.

Geç Aşama (Seri D+) için en aktif yatırımcı: Business Growth Fund (69 tur) olarak öne çıkmaktadır.

2025'in ilk yarısında VC yatırımlarının **%66'sı uluslararası kaynaklardan** gelmiştir ve bunun **%43'ü ABD fonlarından** sağlanmıştır. Bu durum direkt olarak Birleşik Krallık teknoloji sektörünün küresel yatırımcılar için ne denli cazip olduğunu göstermektedir.

Yerel İş Birlikleri ve Network

Birleşik Krallık'ta başarılı olmak için yerel iş bağlantıları kurmak büyük avantaj sağlamaktadır. Ülkede çeşitli sektör dernekleri, ticaret odaları, kuluçka merkezleri ve meslek örgütleri aktif olarak faaliyet göstermektedir. Örneğin bilişim sektöründe TechUK, binlerce teknoloji şirketini bir araya getiren önde gelen bir sektörel kuruluştur ve gelişmekte olan pazarlara yönelik rehberlik sunmaktadır. Yine yakın zamana kadar Tech Nation gibi girişimcilik ekosistemini destekleyen inisiyatifler de mevcut olup, teknoloji raporları ve ağ oluşturma etkinlikleri düzenlemiştir. Bu tür organizasyonlara üye olmak veya etkinliklerine katılmak, yeni kurulan bir firmanın sektörde görünürlük kazanmasına ve potansiyel müşterilerle/tedarikçilerle tanışmasına yardımcı olmaktadır.

Yerel iş dünyasıyla iş birliği, kültürel uyum sağlamayı da kolaylaştırmaktadır. Birleşik Krallık iş insanları uzun vadeli ilişkilere değer verir; güven oluşturmak için zaman ve tutarlılık gerekmektedir. Bu nedenle yeni giren şirketlerin yerel temsilciler, danışmanlar veya distribütörlerle çalışması faydalı olabilir. Örneğin, ürün/hizmetinizi Birleşik Krallık pazarına sunarken bir yerel ortak edinmek, pazardaki mevzuata uyum, müşteri ilişkileri ve satış kanalları yönetiminde avantaj sağlayabilir.

Bölgesel bazda, Londra finans ve teknoloji alanında başı çekse de Manchester, Cambridge, Edinburgh, Birmingham gibi şehirlerde de önemli teknoloji kümeleri mevcuttur. Oxford-Cambridge aksı yapay zekâ ve biyoteknoloji alanlarında, Manchester medya ve dijital sektörde, Edinburgh finans teknolojilerinde öne çıkan merkezlerdir. Bu bölgelerdeki üniversiteler ve inovasyon merkezleriyle iş birliği yapmak Ar-Ge çalışmalarına katkı sağlayabilir. Ayrıca Birleşik Krallık hükümetinin uluslararası girişimcileri ülkeye çekmek için yürüttüğü Küresel Girişimci Programı GEP (Global Entrepreneur Programme) gibi girişimler de mevcuttur. GEP, yenilikçi yabancı teknoloji şirketlerinin merkezini Birleşik Krallık'a taşımaları için mentorluk ve ağ desteği sağlayan bir programdır. Bu programa katılan şirketler, deneyimli "dealmaker"lar aracılığıyla yatırım ağlarına ve mentorluk imkanlarına erişebilmektedir. Sonuç olarak, Birleşik Krallık'ta bilişim sektöründe başarılı olmak, teknik yeterlilik kadar network oluşturma becerisine de bağlıdır. Yerel ekosisteme entegre olmak, sektör etkinliklerine katılmak ve gerektiğinde yerel uzmanlarla ortaklık kurmak, büyümeyi hızlandıracaktır.

ŞİRKET KURULUŞU VE HUKUKİ SÜREÇLER

ŞİRKET KURMANIN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

Birleşik Krallık'ta bir şirket kurmanın Türk bilişim firmaları açısından çeşitli avantajları ve dezavantajları vardır.

Avantajları

Şirket Kuruluşu Süreci: diğer ülkelere nazaran daha kısa ve kolaydır. Yaklaşık 48 saat içinde online olarak şirket kurulabilir ve uzaktan yürütülebilir. Herhangi bir noter veya apostil işlemi bulunmamakta olup Birleşik Krallık seyahatine gerek kalmamaktadır.

Pazar Erişimi: Yerel bir şirket kurmak, Birleşik Krallık pazarında daha güvenilir bir imaj çizmekte olup müşterilere/kurumlara doğrudan satış yapmayı kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda AB'den ayrılmış olsa da Birleşik Krallık, AB ile serbest ticaret anlaşması sayesinde ürün ve hizmet ticaretinde gümrük vergisiz erişim sunabilmektedir.

Yatırım ve Finansmana Erişim: Birleşik Krallık'ta kurulmuş bir şirket, yerel bankalardan kredi almada veya Birleşik Krallık/uluslararası yatırımcılardan sermaye sağlamada daha avantajlıdır. Londra dünyanın finans merkezlerinden biridir ve teknoloji girişimleri için risk sermayesi, melek yatırım gibi imkanlar gelişmiştir.

Hukuki Güvenlik: İngiliz şirketi olmak, İngiliz hukuk sisteminin koruması altında faaliyet göstermek demektir. Şirket hukuku, sözleşmeler ve fikri mülkiyet koruması oldukça gelişmiştir. Özellikle teknoloji şirketleri için fikri mülkiyet haklarının güçlü korunması (patent, marka tescili vb.) önemli bir avantajdır.

Vergisel Teşvikler: İngiltere'de Ar-Ge vergi kredileri, Patent Box (patent gelirlerine %10 kurumlar vergisi) gibi teşvik mekanizmalarından yararlanmak için genelde İngiltere'de mukim bir şirket olmak gerekmektedir. Bu nedenle yerel şirket kurmak bu teşviklere erişim sağlamaktadır.

İmaj ve Kalite Algısı: "UK Ltd." olarak faaliyet göstermek uluslararası arenada belirli bir itibar kazandırabilir. Birçok küresel müşteri, İngiltere'de ofisi/şirketi olan tedarikçilere daha fazla güven duyabilir.

KDV Muafiyeti: Birleşik Krallık'ta standart oran (standard rate), indirimli oran (reduced rate) ve muaf (zero rate) olmak üzere üç adet KDV oranı mevcuttur. Çoğu hizmet ve ürün İngiltere'de standart oran olan %20 KDV'ye dahildir. İndirimli oran ve KDV'den muaf hizmet ve servisler ise genellikle gıda, enerji, sağlık, inşaat, finans vb.'dir. Birleşik Krallık'tan Birleşik Krallık'a yapılacak satışlarda uygulanacak KDV oranı %20 olarak dikkate alınmalıdır. Birleşik Krallık'tan yurt dışına yani AB üyesi ülkeler ile diğer ülkelere yapılan satışlarda ise KDV oranı %0 olacaktır. Brexit ile Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmış olduğundan malın ya da hizmetin AB üyesi bir ülkeye satılıyor olması ya da AB üyesi olmayan bir ülkeye satılıyor olması Birleşik Krallık KDV uygulaması bakımında bir fark doğurmamaktadır.

Ancak Birleşik Krallık'ta şirketlerin yıllık cirolarının 90.000 GBP'u aşmaması halinde KDV kaydı zorunlu değildir. Cironun bu rakamın altında olması halinde KDV kaydının opsiyonel olmasıyla beraber gelecek dönemlerde de KDV kaydı yaptırmak mümkündür.

Dezavantajları

Maliyetler: Birleşik Krallık'ta operasyon yürütmek bazı ek maliyetler getirmektedir. Özellikle Londra gibi büyük şehirlerde ofis kiralari, personel maaşları ve genel yaşam maliyeti yüksektir. Ayrıca her yıl finansal rapor sunma, denetim (belli büyüklükte şirketler için) ve vergi beyanı gibi zorunlu süreçler için muhasebe ve hukuk masrafları olacaktır.

Şirket kuruluşunun tamamlanması akabinde banka hesabı açmak gerekmektedir. Bu bağlamda Birleşik Krallık'taki fiziki bankalar orada mukim bir direktör görmek istemektedirler. Bu durum ek masraflar doğursa da durumun önüne geçebilmek adına çeşitli ödeme platformları kurulmuştur. Bu ödeme platformları aracılığı ile Türk direktörler de (Birleşik Krallık'ta mukim olmadan) banka hesabı açabilmekteledir. Aynı zamanda çeşitli dijital bankalar da Türk direktör ile hesap açımına destek olmaktadır. Ancak Birleşik Krallık İç İşleri Bakanlığı (Home Office), sponsorluk sertifikası içeren vize tipleri söz konusu olduğunda fiziki ya da full bankacılık lisansı olan dijital banka sarti aramaktadır.

Çift Vergilendirme Riskleri: Türkiye ile Birleşik Krallık arasında bir çift vergilendirmeyi önleme anlaşması mevcut olsa da dağıtılan kâr paylarında veya transfer edilen gelirlerde uygun yapılandırma yapılmazsa beklenmedik vergi yükleri doğabilir. Neyse ki 1988'den beri yürürlükte olan Türkiye-Birleşik Krallık Çift Vergilendirme Anlaşması, temettü, faiz ve royalti ödemelerinde maksimum vergi oranlarını düşürerek çift vergiyi engellemektedir.

Şirket Türleri

Birleşik Krallık'ta toplamda 8 şirket türü bulunmaktadır. Ancak ticari amaçla en çok kurulan şirket türleri;

- **Gerçek kişiler için:**

Gerçek Kişi Tacirler,

Adi Ortaklık

Sınırlı Ortaklık,

- **Tüzel kişiler için ise;**

Limited Şirket'tir.

Birleşik Krallık'ta yaklaşık 6 milyon şirket olduğu bilinmektedir ve bunların 3,1 milyonu Gerçek Kişi Şirketi, 2 milyonu ise Limited Şirket olarak kurulmuştur.

GERÇEK KİŞİ TACİRLER

Gerçek Kişi Tacirler (Sole Trader)	Kuruluşu ve işleyişi basittir. Tek başına işin sahibidir. Kâr zarar ve tüm borçlara karşı kişisel sorumludur. Gelir İdaresine (HMRC) serbest meslek kaydı yaptırmak yeterlidir. Gelir vergisi mükellefidir.
Adi Ortaklık (Ordinary Partnership)	Birden fazla kişinin ortaklık kurmasıdır. Ortakların her biri borçlara karşı tam sorumludur. Ortaklar Gelir İdaresine serbest meslek kaydı yaptırmalıdır. Ortaklar kişisel olarak gelir vergisi beyanında bulunurlar.
Sınırlı Ortaklık (Limited Partnership)	Aralarında en az biri sınırlı olmak üzere birden fazla kişinin ortaklık kurmasıdır. Yönetimde yer almamış olmak ve para çekmemiş olmak kaydıyla, ortaklar borçlara karşı taahhüt ettiği sermaye kadar sorumludur. Ortaklar Gelir İdaresine serbest meslek kaydı yaptırmalıdır. Ayrıca, ortaklığın Companies House'a kaydedilmesi zorunludur. Ortaklar kişisel olarak gelir vergisi beyanında bulunurlar.
Sınırlı Sorumlu Ortaklık (Limited Liability Partnership, LLP)	En az iki tayin edilmiş (ilave görev ve sorumluluk yüklenmiş) ortak bulunmalıdır. Nispeten daha az kişisel risk alınmaktadır. Borçlara karşı şahıslar değil, ortaklık sorumludur. Kuruluşu, limited şirket gibi olduğundan, diğer ortaklık türlerine göre kısmen daha karmaşıktır. Ortak şahısların Gelir İdaresine, ortaklığın ise Companies House'a kaydedilmesi gerekmektedir. Ortaklar kişisel olarak gelir vergisi beyanında bulunurlar.

TÜZEL KİŞİ TACİRLER

Limited Şirket (Private Limited Company Ltd)	Üyelerin sorumluluğu sahip oldukları hisseler üzerinden ödenmemiş miktarda sınırlıdır. Şirket adına malvarlığı edinebilirsiniz, kişilerden bağımsızdır. En az bir şirket direktörü ve bir şirket yazmanı atanması gereklidir. Bunlar şahıs olabilecekleri gibi tüzel kişiler de olabilirler. Şirketin Companies House'a kaydedilmesi gerekir.
Anonim Ltd. Şti. (Public Limited Company- Plc)	Şirketin hisseleri menkul kıymetler borsası aracılığıyla halka satılmak üzere sunulur ve üyelerin sorumluluğu sahip oldukları hisseler üzerinden ödenmemiş miktarda sınırlıdır. En az iki üyesi ve iki direktörü bulunması; şirket sekreterinin kanunla belirlenmiş niteliklere sahip bir kişi olması ve Companies House'a kaydedilmesi gerekir.
Garanti ile Sınırlanan Şti. (Limited by Guarantee)	Üyelerin sorumluluğu, eğer tasfiye edilmişse, şirketin aktiflerine katmayı kabul ettikleri miktarla sınırlıdır.
Özel Sınırsız Şti. (Unlimited Company)	Üyelerin sorumluluğunda herhangi bir sınır yoktur.

Şirket Kuruluşu İçin Gerekli Belgeler

Birleşik Krallık'ta şirket kuruluşu, belirli bilgi ve belgelerin temin edilmesiyle oldukça sistematik bir şekilde yürütülmektedir. Süreci sorunsuz tamamlamak adına aşağıdaki belgelerin hazırlanması ve ilgili kurumlara sunulması gerekmektedir:

1. Ortaklık Yapısı

Kurulacak İngiliz şirketinin ortaklık yapısını gösteren bir şema veya liste hazırlanmalıdır. Bu belge, şirketin sahiplik yapısını açık şekilde göstermelidir.

2. Şirket Sahiplerine Ait Belgeler

- **Gerçek kişi ortaklar** için renkli pasaport kopyaları temin edilmelidir. Bu belgeler taranarak e-posta yoluyla gönderilebilir.
- **Tüzel kişi ortaklar** için; bağlı oldukları şirketin faaliyet belgesi ve ticaret sicil belgesinin yanı sıra i bu tüzel kişilerin sermayedarlarının pasaport ve adres teyit belgeleri de gereklidir. Bu belgeler de e-posta ile iletilebilir.

3. Şirket Direktörlerine Ait Belgeler

Şirkette direktör olarak atanacak kişilerin de renkli pasaport kopyaları e-posta yoluyla gönderilmelidir.

4. Şirket İsmi

Kurulacak İngiliz şirketi için isim tercihi belirlenmelidir. Seçilecek isim, Birleşik Krallık'ın resmi ticaret sicili olan Companies House veri tabanında uygunluk kontrolüne tabidir. Bu nedenle, en az iki alternatif isim belirlenmesi faydalı olacaktır.

5. Sermaye Bilgisi

Birleşik Krallık'ta şirket kuruluşu için belirli bir asgari sermaye şartı bulunmamaktadır. Şirket, sembolik bir tutar olan 1 GBP ile dahi kurulabilir. İstenirse kuruluş sonrasında sermaye artırımını gerçekleştirilebilir.

6. Adres Teyit Belgeleri

Hem şirket ortaklarının hem de direktörlerinin adreslerini doğrulayan belgeler temin edilmelidir. Bu belgeler:

Son üç aya ait olmalı,

İlgili kişinin ikamet ettiği adrese gelmiş bir fatura ya da resmi bir ikametgâh belgesi olmalıdır.

7. Faaliyet Alanı Seçimi

Kurulacak şirketin faaliyet konusu, Birleşik Krallık'ta tanımlı faaliyet kodları arasından seçilmelidir. Uygun faaliyet başlığı, aşağıda verilen bağlantı üzerinden seçilerek kuruluş dosyasına eklenmelidir:

<https://resources.companieshouse.gov.uk/sic/>

ŞUBE AÇMA

Yabancı Yatırımcılar İçin Alternatif Modeller

Şube Kurmak (Branch)	Yabancı bir şirket ticari faaliyette bulunmak üzere oluşturduğu şubeyi, en geç bir ay içinde kendi ülkesindeki ana şirketin bilgileri ile başvurarak Companies House'a kayıt yaptırmak zorundadır. Şubenin yapısı ana şirketin kuruluş ve ortaklık yapısı ile aynıdır.
Adi Ortaklık (Ordinary Partnership)	Yabancı bir şirket, Birleşik Krallık'ta belli bir yerden düzenli olarak işlerini yürütüyorsa, ancak limited şirket olarak kurulmamış ve faaliyetleri şube olarak tanımlanmaya yeterli değilse, Companies House'a "İş Yeri" olarak kayıt yaptırmak zorundadır. İş yeri faaliyete geçtikten en geç bir ay içinde Companies House'a bildirim yapılması gereklidir. Depo işletilmesi veya Firma Temsilcisi (Sole Representative) atanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Şirket mi Kurmalıyım Şube mi?

Birleşik Krallıkta ticari faaliyet gösterecek şirketlerin en çok tercih ettiği yapılanma Limited Şirket kurma yönündedir. Şube yerine şirket kurulmasının tercih edilmesinin sebepleri şunlardır:

- Şirket kurmanın esnekliğinin şube kurmaya göre daha fazla olması (Örnek: Şirket hisselerin Limited Şirkette rahatça el değiştirebilir olması)
- Birleşik Krallık'ta kurulan şirketlerin tabii oldukları bazı sorumluluklar vardır ve bunlar şubeye kıyasla daha kapsamlıdır. Bu yüzden özellikle müşteriler ve alıcılar, şube yapılanmasından ziyade şirket yapılanmasını çok daha güvenilir bulmaktadırlar.
- Birleşik Krallık'ta kurulu şubeler ana şirketlerin finansallarını Birleşik Krallık Ticaret Sicil'ine beyan etmek zorundadırlar. Birleşik Krallık'ta Ticaret Sicil bilgileri halka açık olduğu için Türkiye operasyonları finansal bilgilerinin deşifre olmasını istemeyenler için bu bir dezavantaj olmaktadır. Ancak şube yerine şirket kurulduğu takdirde bu şirketler sahiplerinden bağımsız olarak sadece kendi finansallarını beyan etme sorumluluğundadırlar.

Fikri Mülkiyet Hakları

Birleşik Krallık'ta fikri mülkiyet Intellectual Property (IP) hukuku; patentler, ticari markalar, tasarımlar ve telif hakları gibi temel kategoriler altında düzenlenmiştir. Bilişim sektöründe faaliyet gösteren girişimci ve şirketler için bu hakların bilinmesi kritik önemdedir. Doğru türde fikri mülkiyet koruması, ürün ve hizmetlerin kopyalanmasını veya izinsiz kullanılmasını engellemeye yardımcı olmaktadır. Fikri mülkiyet haklarının bazıları eser ortaya çıkar çıkmaz otomatik olarak doğarken, bazıları için ise resmi başvuru ve tescil işlemleri gereklidir. Aşağıdaki maddelerde Birleşik Krallık'ta bilişim alanını ilgilendiren tüm fikri mülkiyet türleri ve bunların başvuru süreçleri, koruma süreleri, kapsamı ve uygulamadaki yasal çerçeveleri ele alınmıştır.

Telif Hakları (Copyright)

- **Kapsam ve Koruma:** Telif hakkı, yazılımlar dahil olmak üzere özgün ve yaratıcı eserleri otomatik olarak korumaktadır. Birleşik Krallık'ta telif hakkı için herhangi bir tescil zorunluluğu yoktur; eser, yaratıldığı anda korunmaya başlanmaktadır. Yazılım kodu da bir yazılı edebi eser sayılır ve telif hakkıyla korunur. Ancak telif hakkı yalnızca kodun somut ifadesini korumaktadır, kodun gerçekleştirdiği fikir veya işlevler koruma kapsamında değildir. Örneğin bir kaynak kodunun kopyalanması telif ihlali sayılabılırken, yazılımla gerçekleştirilen algoritmik fikrin kendisi telif hakkıyla korunmamaktadır.
- **Koruma Süresi:** Telif hakkı korumasının süresi, eserin türüne göre değişmektedir. Genel kural olarak, edebî, sanatsal, müzikal ve dramatik eserlerde koruma eser sahibinin yaşamı + 70 yıl boyunca sürmektedir. Yazılımlar da bu kategoriye girdiğinden, bir programı yazan kişinin ömrü artı 70 yıl süreyle korunmaktadır. Diğer eser türleri için süreler farklılık göstermektedir. İngiliz hukukunda telif haklarının tipik koruma süreleri şöyle özetlenebilir:
- **Yazılı, dramatik, müzik veya sanatsal eserler:** Yazarın ölümünden sonra 70 yıl korunmaktadır. (Yazılım eserleri bu gruptadır.)
- **Ses kayıtları:** İlk yayın tarihinden itibaren 70 yıl boyunca korunmaktadır.
- **Filmler:** Filmin yönetmeni, senaryo yazarı veya bestecisinin ölümünden 70 yıl sonrasına kadar korunmaktadır.
- **Yayınlar (radyo ve televizyon yayınları):** İlk yayın tarihinden itibaren 50 yıl korunmaktadır.

Belirtilen süreler sonunda eser kamu malı olur ve serbestçe kullanılabilir. Birleşik Krallık, uluslararası telif hakkı sözleşmelerine taraf olduğundan, bu koruma büyük ölçüde diğer ülkelerde de tanınmaktadır.

- **Hak Sahipliği ve İstisnalar:** Telif hakkı kural olarak eserin yaratıcısına aittir. Ancak bir eser, çalışan tarafından işveren için oluşturulmuşsa, Birleşik Krallık hukukunda işveren genellikle ilk hak sahibi olmaktadır. Bu nedenle yazılım şirketleri, çalışanların geliştirdiği kod ve içerik üzerindeki telif haklarını otomatik olarak edinmektedir. Dışarıdan sözleşmeli olarak eser üretiliyorsa (ör. freelance yazılımcılar), hak devrine ilişkin hükümler mutlaka sözleşmede belirtilmelidir; aksi halde telif hakkı eser üreticisine ait kalabilir. Telif hakları, lisans verme veya devretme yoluyla ticarileştirilebilir; bir başkasına satılabilir ya da kullanım izni verilebilir.
- **Uygulama ve Sınırlar:** Telif hakkı, eser sahibine eseri kopyalama, dağıtma, kamuya iletme gibi haklar üzerinde tekel yetkisi vermektedir. İzinsiz kopyalama veya çoğaltma durumunda telif hakkı sahibi, Birleşik Krallık mahkemelerinde hukuki yollara başvurarak ihtiyati tedbir, tazminat gibi taleplerde bulunabilir. Ancak telif hakkı, eserin altında yatan fikirleri korumaz; bu nedenle örneğin bir yazılımın işlevi veya algoritması, kodu kopyalanmadan bağımsız olarak taklit edilirse telif hukuku kapsamında doğrudan ihlal sayılmamaktadır. Bu tür durumlarda, eğer mümkünse patent veya ticari sır koruması devreye girebilir.

Patentler

- **Kapsam ve Patentlenebilirlik:** Patentler, buluşları koruyan tescilli haklardır. Birleşik Krallık'ta bir patent, bir ürünün veya sürecin teknik yönlerini korumaktadır; örneğin yeni bir makine, elektronik bir devre, kimyasal bileşik ya da teknik problem çözen bir yazılım yöntemi patent konusu olabilir. Patent alabilmek için buluşun şu kriterleri karşılaması gerekmektedir:
- **Yeni olması:** Buluş başvuru öncesinde dünya çapında hiçbir şekilde kamuya açıklanmamış olmalıdır. (Bu nedenle patent başvurusu yapmadan önce buluşun gizliliği korunmalıdır; kamuya ifşa edilen bir buluş patent alma niteliğini kaybedebilir.)
- **Buluş basamağı içermesi (yaratıcı-adım):** İlgili teknik alandaki uzman bir kişi için buluş, mevcut bilgidен açıkça çıkarılamayacak düzeyde yenilikçi olmalıdır; basit bir değişiklik veya sıradan bir geliştirme patentlenemez.

Patentlenemeyecek Konular

Birleşik Krallık Patent Kanunu'na göre bazı konular buluş niteliğinde sayılmaz ve patentlenemez. Örneğin **bilimsel keşifler, matematiksel yöntemler, zihinsel faaliyet planları, oyun oynama veya iş yapma yöntemleri ile edebiyat, sanat veya müzik eserleri** patent koruması dışındadır. Özellikle **yalnızca yazılım veya algoritma olarak sunulan** buluşlar da patentlenemez; kanunda **"bilgisayar programları, böyle oldukları hâliyle"** patent konusu değildir ifadesi bulunmaktadır. Bununla birlikte, teknik bir katkı sunan yazılımların patentlenmesi mümkündür. Uygulamada sadece "teknik bir amacı" olan yazılımlara patent verilir; örneğin otonom bir aracı kontrol eden yazılım patent alabilirken, sırf eğlence amaçlı bir mobil oyun yazılımı patentlenemezgov.uk. Dolayısıyla yazılımcıların geliştirdiği buluşlar, somut bir teknik probleme çözüm getiriyorsa patent korumasına hak kazanabilir. Tereddüt halinde bir **patent vekilinden** profesyonel görüş almak yararlı olacaktır.

- **Başvuru Süreci:** Patent koruması otomatik değildir, buluş sahibi tarafından **Birleşik Krallık Fikri Mülkiyet Ofisi'ne (UK IPO)** başvuru yapılmasını gerektirmektedir. Başvuru, buluşu tüm detaylarıyla açıklayan tarifname, istemler (patentle korunmak istenen unsurlar) ve varsa teknik çizimleri içerir. Birleşik Krallık'ta patent başvurusu yapmak ve süreci tamamlamak belirli ücretlere tabidir (2023 itibarıyla başvuru ve arama & inceleme ücretleri toplam en az £310 kadardır). Başvuru yapıldıktan sonra IPO öncelikle başvuruyu şekli açısından inceleyip kabul eder ve bir arama raporu hazırlar. Yaklaşık 18 ay sonra başvuru dokümanı halka açık olarak yayımlanır. Ardından patent uzmanları tarafından esas (substantive) inceleme yapılır; bu aşamada buluşun yeni ve buluş basamağı içerip içermediği detaylı şekilde değerlendirilir. İnceleme sürecinde başvuru sahibine itirazlar iletilir ve gerekirse tarifnamede değişiklik yapılarak bu itirazlar giderilir. Tüm şartlar karşılanırsa patent tescil edilir. Başvurudan tescile kadar geçen süre ortalama birkaç yıl sürmektedir ve süreç karmaşık olabileceğinden, genellikle patent vekili desteği önerilmektedir.
- **Hakların Kapsamı ve Süresi:** Bir Birleşik Krallık patenti, tescil edildikten sonra başvuru tarihinden itibaren 20 yıl süreyle geçerlidir. Bu süre zarfında patent sahibi, buluşu Birleşik Krallık sınırları içinde üretme, kullanma, satma veya ithal etme konusunda tekel hakka sahip olur; başkaları patentli ürünü veya yöntemi patent sahibinin izni olmadan kullanamaz. Patent hakkının tam 20 yıl boyunca devam etmesi için, 5. yıldan başlamak üzere her yıl giderek artan miktarda yıllık yenileme harcı ödenmesi gerekmektedir. (Örneğin 5. yıl ücreti £70 iken, 20. yıl ücreti £610'dur. Ücret ödenmezse patent hakkı sona ermektedir. Patentler coğrafi olarak ülkeseldir; bir Birleşik Krallık patenti yalnızca UK içinde etkilidir. Buluşun diğer ülkelerde de korunması isteniyorsa, ayrı ayrı o ülkelerde başvuru yapılmalı ya da uluslararası patent başvuru sistemleri kullanılmalıdır. Birleşik Krallık, Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraf olduğu için Avrupa Patent Ofisi aracılığıyla alınan bir **Avrupa patenti** de (tescil sonrası) Birleşik Krallık'ta geçerli kılınabilir.

Ticari Markalar (Trade Marks)

- **Kapsam ve Tescil:** Ticari markalar, bir işletmenin mal ve hizmetlerini tanıtmak için kullandığı isim, logo, slogan, şekil veya işaretleri koruyan tescilli haktır. Marka koruması, tüketicilerin bir ürün veya hizmetin kaynağını ayırt edebilmesini sağlamayı amaçlar. **Birleşik Krallık'ta** bir markanın korunması için UK IPO'ya marka tescil başvurusu yapmak gerekir; tescilsiz kullanılan işaretler ise ancak kısıtlı biçimde (örn. haksız rekabet/passing off davalarıyla) korunabilir. Başvuru aşamasında markanın kullanılacağı mal/hizmet sınıfları belirlenir ve ilgili harç ödenir (tek sınıf için çevrimiçi başvuru ücreti genellikle £170'dir). UK IPO, başvuruyu aldıktan sonra yaklaşık 2-3 hafta içinde bir inceleme raporu hazırlar. Uzman, markanın tesciline engel olabilecek hususları (ayırt edicilik eksikliği, benzer mevcut markalar vb.) raporda belirtir. Başvuru sahibi, varsa bu itirazlara karşı 2 ay içinde yanıt verip gerekli düzeltmeleri yapabilir.

IPO inceleme aşaması geçildiğinde, marka başvurusu Marka Bülteni'nde yayımlanır ve 2 ay süreyle itirazlara (opposition) açık kalır. Bu sürede üçüncü kişiler, markanın kendi önceki haklarına benzer olduğunu veya kanuna aykırı olduğunu düşünürlerse itiraz edebilir. İtiraz gelmez veya çözümlenirse, markanın tesciline karar verilir ve tescil belgesi düzenlenir. Tüm süreç sorunsuz ilerlediğinde, bir marka başvurusu ortalama 4-6 ay içerisinde tescil edilmiş olur.

- **Uygulamada Dikkat Edilecekler:** Yeni bir marka belirlerken, öncelikle IPO'nun çevrimiçi veri tabanında benzer veya aynı isimde mevcut tesciller olup olmadığı araştırılmalıdır. Mevcut bir tescilli markayla çatışan bir isim seçmek, yatırıma başlamadan önce değiştirilmezse ileride hukuki ihtilaflara ve markanın reddine yol açabilir. Ayrıca tescil almadan önce ® sembolünü kullanmak Birleşik Krallık'ta yasaktır; marka ancak resmi tescil sonrası ® ile kullanılmalıdır.

Tasarım Hakları (Design Rights)

- **Tasarım ve Kapsamı:** Tasarım hakları, bir ürünün dış görünümünü (şekil, desen, renk kombinasyonu, süsleme vb.) korur. Bilişim sektöründe ürünlerin fiziksel tasarımları (örn. elektronik cihaz kasaları) veya grafik arayüz tasarımları bu kapsama girebilir. Birleşik Krallık'ta tasarımlar tescilli (registered design) veya tescilsiz (unregistered design right) olarak iki türlü korunabilir.
- **Tescilsiz Tasarım Hakkı (UDR):** Yeni ve özgün bir tasarım, herhangi bir başvuru yapılmısa da otomatik olarak tescilsiz tasarım hakkı ile korunabilir. Birleşik Krallık'a özgü bu hak, tasarımın üç boyutlu ürünlerin şekil veya yapısını kapsar (iki boyutlu desenler için AB'nin sağladığı kısa süreli koruma ayrı olarak mevcuttur). Tescilsiz tasarım hakkı, tasarım ilk önce piyasaya sunulduğunda başlar ve tasarımın ilk satışından itibaren 10 yıl veya oluşturulduktan sonra 15 yıl (hangisi önce dolarsa) boyunca geçerli olur. Yani en fazla 15 yıllık bir koruma süresi sağlar. Ancak bu hakkın sağladığı korumadan yararlanmak için ihlal durumunda tasarımın kopyalandığını ispatlama yükü hak sahibine aittir ve koruma kapsamı, tescilli tasarıma kıyasla daha sınırlıdır.
- **Tescilli Tasarım (Registered Design):** Tasarımın daha güçlü ve uzun süreli korunması için UK IPO'ya başvuru yapılarak tasarım tescilli alınabilir. Tescil edilebilmesi için tasarımın yeni olması (daha önce aynı veya çok benzerinin dünyada hiç yayımlanmamış olması) ve ayırt edici karaktere sahip olması gerekir. Ayrıca tasarım, kamu düzenine veya ahlaka aykırı olmamalıdır (örn. müstehcen figürler veya yasadışı semboller içeremez). Başvuru, tasarımın görünümünü gösteren çizim veya fotoğrafların sunulması ve gerekli ücretin ödenmesi ile yapılır. Tasarım tescili süreç olarak patentten çok daha kısa sürede sonuçlanabilir; genellikle sadece şekli inceleme yapılır ve uygun bulunduğu tasarımlar tescil edilir. Tescilli tasarımın koruma süresi 5 yıl olarak başlar ve her 5 yılda bir yenilemek şartıyla en fazla 25 yıla kadar uzatılabilir. Tescilli tasarım, tasarım sahibine ürünün görünümünü kullanma, kopyalanmasını önleme hakları verir ve bu hak ihlali tasarımların izni olmadan benzer tasarımlı ürünler üretenlere karşı dava açılabilir.

AB Tasarım Hakları ve Brexit: Avrupa Birliği'nde geçerli Tescilsiz Topluluk Tasarımı (EU unregistered design) kavramı, tasarımlara 3 yıl süreyle kısa vadeli bir otomatik koruma sağlamakta idi. Brexit sonrasında, Birleşik Krallık artık yeni AB tasarım haklarının parçası olmadığından, Birleşik Krallık kendi içinde Ek Tasarımsız Tasarım (Supplementary Unregistered Design) adıyla benzer bir 3 yıllık koruma mekanizması oluşturmuştur. 1 Ocak 2021'den sonra ilk defa Birleşik Krallık'ta kamuya sunulan tasarımlar, 3 yıl süreyle bu geçici korumadan yararlanır. Ancak uzun vadeli koruma ve güçlü yaptırım için tasarım tescili yaptırmak önem taşır. Birleşik Krallık'ta tescil edilen bir tasarım yalnızca UK içinde koruma sağlar; eğer Avrupa Birliği ülkelerinde de koruma isteniyorsa, ayrı bir AB Topluluk Tasarım Tescili (EUIPO) aracılığıyla alınmalıdır.

Veri Tabanı Hakları (Database Rights)

Birleşik Krallık hukukunda, veri tabanları iki tür fikri mülkiyet korumasından yararlanabilir. Bunlar telif hakkı ve sui generis veri tabanı hakkıdır. Her ikisi de otomatik ve tescilsiz haklardır.

- **Telif Hakkı Koruması:** Eğer bir veri tabanının içeriğinin seçimi veya düzenlenmesi yaratıcı ve özgün bir entelektüel çaba ürünü ise, bu özgün düzenleme telif hakkıyla korunur. Örneğin bir web sitesinde verilerin özgün bir şekilde derlenmesi veya estetik bir sunumla düzenlenmesi telif korumasına girebilir. Bu durumda, veri tabanının yapısı aynen kopyalanamaz.
- **Sui Generis Veri Tabanı Hakkı:** Telif hakkından bağımsız olarak, Birleşik Krallık'ta 1997 yılında AB mevzuatıyla gelen özel bir "veri tabanı hakkı" bulunmaktadır. Bu hak, veri tabanının içeriğinin derlenmesinde önemli bir emek, zaman veya mali yatırım (substantial investment) yapılmış olmasını şart koşar. Yani veri tabanı özgün olmasa bile, veri toplama, doğrulama veya sunma faaliyetlerine ciddi bir yatırım yapılmışsa otomatik olarak veri tabanı hakkı doğar. Veri tabanı hakkı, veri tabanının içeriğinin tamamının veya önemli bir kısmının izinsiz kopyalanmasını ve yeniden kullanılmasını engelleme yetkisi verir.
- **Koruma Süresi:** Sui generis veri tabanı hakkı, veri tabanının oluşturulmasının tamamlandığı yılın sonundan itibaren 15 yıl sürer. Eğer veri tabanı bu süre dolmadan önce yayınlanmışsa, koruma süresi yayımlanma yılının sonundan itibaren 15 yıl olarak hesaplanır. Önemli bir ekleme veya güncelleme yapılarak veri tabanında "esaslı bir değişiklik" gerçekleştirildiğinde, ortaya çıkan yeni veri tabanı için yeniden 15 yıllık bir koruma süresi başlar. Bu yönüyle veri tabanı hakkı, yaşayan bir koruma sağlar: sürekli güncellenen bir veri tabanı, her önemli güncellemede yeni bir koruma süresi kazanabilir.

Kısıtlama ve Uluslararası Durum: Veri tabanı hakkı coğrafi olarak AB/UK ile sınırlıdır. Brexit sonrasında karşılıklılık ilkesi sona erdiği için, 1 Ocak 2021'den sonra sadece Birleşik Krallık vatandaşları, ikametgâhı veya işletmesi Birleşik Krallık'ta olanlar Birleşik Krallık veri tabanı hakkından yararlanabilir; benzer şekilde UK kişilerinin AB'de yeni veri tabanı hakkı edinmesi mümkün değildir. 2021 öncesinde elde edilmiş mevcut haklar ise AB-UK arasında korunmaya devam etmektedir. Uluslararası alanda veri tabanları bakımından yeknesak bir koruma olmadığından, İngiliz şirketleri AB pazarında veri tabanlarını korumak için alternatif yöntemler (sözleşmeler, lisanslar veya telif hakkı) kullanmayı değerlendirmelidir.

Yazılımların Korunması

Yazılımlar, bilişim sektörünün temel ürünleri olduğundan, bunların fikri mülkiyet ile korunması hayati önem taşır. Birleşik Krallık'ta yazılımları korumak için başlıca iki yol öne çıkar. Bunlar telif hakkı ve uygun durumlarda patettir. Ayrıca, doğrudan bir mevzuat koruması olmamakla birlikte ticari sır/gizli bilgi koruması da yazılımın korunmasında rol oynamaktadır.

- **Telif Hakkı ile Koruma:** Bir bilgisayar programı, kaynak kodunun yazılmasıyla birlikte otomatik olarak telif hakkına konu olur. Yazılımın kodunu oluşturan geliştirici(ler) bu kod üzerinde telif hakkı sahibidir (çalışanların kod yazması durumunda hakkın işverene geçtiği unutulmamalıdır). Telif hakkı, yazılımın kodunu ve kodun somut ifade biçimlerini korur; programın ekran çıktıları, grafik ara yüz tasarımları da birer görsel eser olarak telif korumasına girebilir. Ancak tekrar vurgulamak gerekirse, telif hakkı yazılımın işlevini veya altında yatan algoritmayı kapsamaz. Yazılım telif hakları, diğer eserler gibi eser sahibinin ömrü + 70 yıl süreyle korunur ve bu hak dünyanın pek çok ülkesinde Berne Konvansiyonu gereği tanınır.

- **Patent ile Koruma:** Yazılımların patentlenebilirliği, Birleşik Krallık (ve genel olarak Avrupa) hukukunda kısıtlı bir alandır. Sadece teknik bir katkı içeren veya teknik bir problemi teknik araçlarla çözen yazılım buluşları patent alabilir. Örneğin, bilgisayarın işleyişini hızlandıran yeni bir bellek yönetimi yöntemi veya otonom bir robotun çalışmasını sağlayan yazılım algoritması patentlenebilir bulunabilirken, bir iş modelini veya insan zihinsel faaliyetini yalnızca yazılımla uygulayan fikirler patentlenemez. Birleşik Krallık'ta ve Avrupa Patent Ofisi uygulamasında "bilgisayar programı, kendisi olarak" buluş niteliğinde değildir; fakat yazılıma dayalı buluş, somut teknik bir çözüm sunuyorsa patent verilebilir. Yazılım girişimleri, geliştirdikleri teknolojinin patentlenebilir olup olmadığını değerlendirmek için uzman patent vekillerine danışmalıdır. Patent almanın avantajı, yazılımın işlevsel yeniliklerini de tek hakıyla koruma imkânı vermesidir. Öte yandan patent süreci maliyetli ve uzun olduğundan, her yazılım projesi için pratik olmayabilir. Birçok yazılım şirketi, patent yerine hızla piyasaya çıkarak **teelif hakkı + ticari sır** kombinasyonu ile korunmayı tercih edebilir. Örneğin, kaynak kodunu kapalı tutup, müşterilere sadece derlenmiş ikili kodu sunmak ve çalışanlarla gizlilik sözleşmeleri yapmak, yazılımın özgün yönlerini dışarıya karşı koruma stratejilerinden biridir.
- **Ticari Sır ve Sözleşmeler:** Patentlenemeyen veya patent başvurusu yapılmamış yazılımlar açısından en önemli koruma yolu, gizlilik ve sözleşmelerle sağlanır. Şirketler, kritik yazılım bileşenlerini (ör. algoritmalar, veri işleme yöntemleri) ticari sır olarak saklayarak rakiplerin erişimini engeller. Çalışanların ve iş ortaklarının, geliştirdikleri veya eriştikleri kodu ifşa etmemelerini sağlamak için kapsamlı Gizlilik Sözleşmeleri (NDA) imzalanmalıdır. Birleşik Krallık hukuku, ticari sırları yasa dışı yollarla elde eden veya açıklayanlara karşı dava açılmasına imkân tanır (1916 tarihli Tort of Breach of Confidence ve 2018 Trade Secrets Regulations çerçevesinde). Ayrıca, yazılımlarda yaygın olarak kullanılan açık kaynak kodlu bileşenler söz konusuysa, bunların lisans koşullarına uyulması da yasal bir zorunluluktur. Girişimciler, yazılımlarına entegre ettikleri üçüncü taraf kütüphanelerin lisanslarını (GPL, MIT, Apache vb.) inceleyerek, fikri mülkiyet ihlali veya istenmeyen kod açık lisanslama risklerini yönetmelidir.

VERGİLENDİRME VE MALİ İŞLER

VERGİLENDİRME SÜREÇLERİ

Birleşik Krallık'ta (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) standart oran (standard rate), indirimli oran (reduced rate) ve muaf (zero rate) olmak üzere üç adet KDV oranı mevcuttur. Çoğu hizmet ve ürün Birleşik Krallık'ta standart oran olan %20 KDV'ye dahildir. İndirimli oran ve KDV'den muaf hizmet ve servisler ise genellikle gıda, enerji, sağlık, inşaat, finans vb.'dir. Kurumlar vergisi oranı ise 2023 Nisan ayı itibari ile %25 olarak güncellenmiştir. Birleşik Krallık'tan Birleşik Krallık'a yapılacak satışlarda uygulanacak KDV oranı %20 olarak dikkate alınmalıdır. Birleşik Krallık'tan yurt dışına yani AB üyesi ülkeler ile diğer ülkelere yapılan satışlarda ise KDV oranı %0 olacaktır. Brexit ile Birleşik Krallık AB'den ayrılmış olduğundan malın ya da hizmetin AB üyesi bir ülkeye satılıyor olması ya da AB üyesi olmayan bir ülkeye satılıyor olması Birleşik Krallık KDV uygulaması bakımında bir fark doğurmamaktadır. Farklı KDV oranlarını bağlantıdan görüntülemek mümkündür.

Birleşik Krallık'ta şirketlerin yıllık cirolarının 90.000 GBP'yi aşması halinde KDV kaydı zorunludur. Ancak cironun bu rakamın altında olması halinde KDV kaydının opsiyonel olmasıyla beraber gelecek dönemlerde de KDV kaydı yaptırmak mümkündür. KDV kaydı yapılması halinde (cironun 90.000 GBP'yi geçmesi durumunda) en geç 3 ayda bir faturaların ilgili muhasebe firmasına iletilmesi gerekmektedir. Birleşik Krallık KDV numarası olan şirketler, tüm vergilendirilebilir malzemeleri (satışlar) ve girdileri (maliyetler) detaylandıran periyodik beyannameler sunmalıdır. Geriye dönük KDV iadesi alabilmekle beraber; KDV iadeleri, KDV döneminin bitiminden bir takvim ayı ve yedi gün sonra yapılmalıdır. İadeler, HMRC Online Services sistemi aracılığıyla elektronik olarak dosyalanabilir. Bu zorunludur. Yabancı bir şirket Birleşik Krallık'ta vergiye tabi malzeme yapmıyorsa, ancak yerel ürün veya hizmetler için Birleşik Krallık'ta KDV'si ödüyorsa, KDV iadesi yoluyla geri alınabilir. KDV kaydı başvuruları HMRC'nin ilave sorularının olmadığı hallerde yaklaşık bir ay kadar sürmektedir. KDV numarasının alınması 1 ay gibi bir süreye tekabül etse de başvuruda belirtilen tarihten itibaren kayıt geçerli olmaktadır.

Kuruluş Maliyetleri

Companies House Ücretleri:

- Online Şirket Kuruluşu: £50
- Aynı Gün Kuruluş Talebi Halinde: £78
- Şirket İsmi Değişikliği (Çevrimiçi): £20
- Onay Beyanı (Confirmation Statement) - Çevrimiçi: £34

Sanal Ofis Hizmetleri:

- Yasal Adres ve Posta Yönlendirme: £15-£150 / ay

Muhasebe ve Danışmanlık:

- Muhasebe Hizmeti: £50-£400 / ay
- Vergi Danışmanlığı (Opsiyonel): £200-£1.000 / yıl

Fiziki Bir Ofis ile Şirket Kurma Maliyetleri

- **Ofis Kirası:** £300–£1.000 / ay (Bölgeye göre değişiklik gösterebilir)
- **Depozito (Genellikle 3 Aylık Kira):** £900–£3.000
- **Ofis Donanımı ve Kurulumu:** £500–£2.000
- **Ofis Giderleri (Elektrik, Temizlik vb.):** £50–£750 / ay

Londra ve diğer büyük şehirlerde maliyetler daha yüksektir. Manchester, Birmingham, Leeds gibi şehirlerde daha uygun fiyatlara fiziki ofis bulunabilir.

Transfer Pricing (Örtülü Kazanç Dağıtımı)

Birleşik Krallık'ta transfer fiyatlandırması kuralı, ilişkili şirketler (bağlı kişiler) arasındaki işlemlerin emsallere uygunluk (arm's length) ilkesine göre değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yasal düzenleme, ilişkili kişiler arasındaki işlemlerin bedelinin, bağılantısız taraflar arasındaki koşullarda uygulanacak bedelle aynı olmasını şart koşmaktadır. Bu kural, Taxation (International and Other Provisions) Act 2010 (TIOPA 2010) adlı kanunun 147. maddesinde tanımlanmıştır ve bir işlemin transfer fiyatlandırması düzeltilmesine tabi olabilmesi için belirli önkoşullar aranmaktadır. Temelde, iki kişinin yaptığı bir işlemde bir tarafın Birleşik Krallık vergisi bakımından avantaj elde etmesi ve gerçek bedel ile emsallere uygun bedel arasında fark olması halinde, vergi matrahı emsallere uygun bedele göre yeniden hesaplanmaktadır. Bu uygulama hem yurt içi hem sınır ötesi işlemlerde, vergi avantajı doğması halinde geçerli olabilir.

HMRC (Birleşik Krallık Gelir ve Gümrük İdaresi), transfer fiyatlandırmasında OECD Emsallere Uygunluk İlkesini benimser ve çifte vergilemeyi önlemek amacıyla OECD Model Vergi Anlaşması'nın 9. maddesine uygun hareket etmektedir. Uygulamada şirketlerin, ilişkili taraf işlemlerini tıpkı üçüncü kişilerle yapıyor gibi fiyatlandırmaları ve gerektiğinde vergi beyannamelerinde buna göre düzeltme yapmaları beklenir. HMRC büyük işletmeler nezdinde transfer fiyatlandırması risklerini proaktif olarak değerlendirir ve şirketlerden işlemlerinin ticari gerçekliğe uygun fiyatlandığını gösterecek kanıtlar ve belgeler tutmalarını ister. Transfer fiyatlandırması kuralından küçük işletmeler büyük ölçüde muaf tutulmuştur; Birleşik Krallık iç mevzuatında 50'den az çalışanı olan işletmeler genel olarak transfer fiyatlandırması düzeltmesi yapmak zorunda değildir (sınırlı istisnalar hariç tutulmak kaydıyla). Bu sayede KOBİ'lere ek yük getirilmezken, büyük ölçekli grup şirketlerinde HMRC emsallere uygunluk ilkesinin tam olarak uygulanmasını sağlamaya odaklanmaktadır.

Bilişim Sektörüne Özgü İşlem Türleri

1. Grup İçi Yazılım Lisansları

Bilişim firmalarında yazılım ve benzeri gayri maddi varlıkların grup şirketlerine lisanslanması yaygındır. HMRC ve OECD'ye göre lisans bedelleri emsallere uygunluk ilkesi çerçevesinde belirlenmeli; bağımsız bir şirketin benzer koşullarda ne ödeyeceği objektif biçimde analiz edilmelidir. Kullanılabilecek yöntemler arasında CUP, gelir bazlı analizler ve kâr bölüşüm yöntemi (profit split) öne çıkar. HMRC, DEMPE analiziyle (geliştirme, koruma, kullanım vb.) lisans gelirinin doğru şekilde hangi ülkede bırakıldığını denetlemektedir.

2. Teknik Hizmetler (Ar-Ge, IT Destek vb.)

Grup içi hizmetlerde "fayda testi" esastır: Hizmet gerçekten sağlandı mı ve alıcı için değerli mi? En yaygın yöntem maliyet artı yöntemi (cost plus) olup, hizmet maliyeti üzerine makul bir kâr marjı uygulanmaktadır. Marj belirlenirken benzer dış hizmetler emsal alınabilir. HMRC, fahiş hizmet bedellerini ve belgelenmemiş yönetim ücretlerini riskli görmektedir; fiyatların makul ve belgelerle destekli olması beklenmektedir.

3. Fikri Mülkiyet Haklarının Devri

Grup içi IP devri (örneğin yazılım veya patent satışı) yüksek vergi riski barındırmaktadır. HMRC, devredilen varlığın piyasa değerinin bağımsız alıcı mantığıyla belirlenmesini şart koşmaktadır. Genellikle gelir bazlı değerlendirme yöntemleri (örneğin DCF) tercih edilmektedir. Belirsiz getirili IP'ler için OECD'nin "hard-to-value" yaklaşımı geçerlidir; HMRC fiili kazançlara göre geriye dönük test yapabilir. İşlem, aynı zamanda sermaye kazancı vergisi açısından da sonuç doğurmaktadır.

2023 itibarıyla Birleşik Krallık, OECD standardına göre Master File – Local File – Ülke Bazlı Raporlama (CbCR) üçlüsünü uygulamaya koymuştur:

- **Master File:** Grup yapısı, global faaliyetler ve genel fiyatlandırma politikası.
- **Local File:** Birleşik Krallık biriminin fonksiyonları, işlemleri ve fiyat analizleri.
- **CbCR:** 750 milyon EUR üzeri global cirosu olan gruplar için zorunludur; ülke bazında kâr, gelir, vergi ve çalışan sayısı raporlanır.

Belgeler beyan sırasında HMRC'ye sunulmaz; ancak talep durumunda 30 gün içinde hazır olmalıdır. Ayrıca "Summary Audit Trail" (özet denetim izi) formu da zorunludur. Küçük ölçekli gruplar için zorunluluk bulunmasa da emsallere uygunluğu gösteren kayıtların makul düzeyde tutulması gerekmektedir.

Teşvikler ve Devlet Destekleri

Ar-Ge Vergi Teşvikleri

- **Ar-Ge Vergi Kredileri (R&D Tax Credits):** Birleşik Krallık'ta Ar-Ge harcamaları için vergi indirimi uygulanmaktadır. 2024'te yürürlüğe giren birleşik Ar-Ge vergi teşvik sistemiyle, KOBİ'ler Ar-Ge harcamalarının yaklaşık %15–16'sını vergi avantajı olarak geri alabilmektedir. Toplam Ar-Ge harcamalarının %30'undan fazlası 'Ar-Ge yoğun' KOBİ'lere yönlendirilmektedir. Ar-Ge yoğun KOBİ'lerin kendi bünyelerindeki Ar-Ge harcamalarının (toplam harcamalarına oranı) ise %27'ye kadar çıkabilmektedir. Büyük şirketlerin Araştırma ve Geliştirme Harcama Kredisi (RDEC) kapsamında elde ettiği net fayda ise yaklaşık %15 düzeyindedir. Bu oranlar Ar-Ge giderlerinin vergi kredisi olarak nakden iadesi veya vergi matrahından ekstra indirim şeklinde sağlanmaktadır.
- **Patent Box Rejimi:** İnovasyonu teşvik eden Patent Box uygulaması ile şirketler, patentli ürün veya süreçlerden elde ettikleri kârlar üzerinden sadece %10 Kurumlar Vergisi öderler (genel kurumlar vergisi oranı 2025 itibarıyla %25'dir). Bu sayede yazılım ve teknoloji firmalarının tescilli buluşlarından elde ettikleri gelirlerde önemli bir vergi avantajı sağlanmaktadır.

Hibe ve Fon Programları

- **Innovate UK – Akıllı Hibe Programları:** Birleşik Krallık'ın inovasyon ajansı Innovate UK, rekabetçi proje çağrıları ile Ar-Ge projelerine hibe desteği verir. "Smart Grants" programı çerçevesinde 2024-25 döneminde her çağrıda toplam £25 milyon bütçe ayrılmış ve tek bir projeye £1 milyona kadar hibe sağlanabilmektedir (genellikle proje maliyetinin %70'ine kadar). Bu program, yüksek etkili ve ticari potansiyele sahip yenilikçi fikirleri desteklemeyi hedefler. (Not: 2025'te Innovate UK, Smart Grants çağrılarını duraklatıp KOBİ'lere özel yeni pilot destek programlarına geçmeyi planlamıştır)
- **Bilgi Transferi Ortaklıkları (Knowledge Transfer Partnership, KTP):** Bu program, şirketler ile üniversiteleri bir araya getirerek ortak Ar-Ge projelerini destekler. Bir KOBİ, bir akademik kuruluş ve yeni mezun "ortak"tan oluşan KTP projelerinin maliyetinin %67'si Innovate UK tarafından hibe olarak karşılanmaktadır (büyük şirketler için %50 hibe). Proje süresince şirket, üniversite desteğiyle yenilikçi bir çözümü hayata geçirirken, istihdam edilen ortak da şirket bünyesinde 12–36 ay süreyle çalışmaktadır.
- **Innovate UK İnovasyon Kredileri:** Ar-Ge yoğun KOBİ'lere yönelik düşük faizli kredi programları da bulunmaktadır. 2025'te "Future Economy" inovasyon kredileri kapsamında £25 milyon tutarında kaynak, ölçeklenme potansiyeli olan teknoloji projelerine uygun koşullu krediler olarak kullanılmaktadır. Bu krediler, klasik banka kredilerine erişimi kısıtlı yenilikçi şirketlere 7 ila 10 yıl vadeli finansman sağlamaktadır.
- **Diğer Hibe Fonları:** Teknoloji odaklı şirketler, Innovate UK çatısı altındaki sektörel fon ve yarışmalardan da yararlanabilir. Örneğin yapay zekâ, sürdürülebilirlik, sağlık teknolojileri gibi alanlarda açılan özel hibe çağrıları mevcuttur. Buna ek olarak, UK Research and Innovation (UKRI) ve alt konseyleri (EPSRC, AHRC vb.), üniversiteler ile işbirliği içindeki projelere fonlar sağlayabilmektedir.

Kamu Alım Projeleri

- **Yenilikçi Kamu İhalesi (SBRI – Contracts for Innovation):** Small Business Research Initiative (SBRI) programı, kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi çözümler geliştiren şirketlere %100 finansman sağlayan bir modeldir. Bu programda şirketler, kamu destekli Ar-Ge sözleşmeleriyle ürün veya prototip geliştirir ve proje maliyetlerinin tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır. SBRI projelerinde fikri mülkiyet hakları şirketlerde kalır ve başarılı çözümler kamu tarafından ticarileştirilerek ölçeklenebilir. Örneğin, 2025 yılında sağlık, ulaşım, yapay zekâ gibi alanlarda açılan SBRI çağrılarında şirketlere £1 milyon üzeri prototip sözleşmeleri verilebilmektedir. Ayrıca hükümetin G-Cloud ve Digital Marketplace gibi çerçeve anlaşmaları, bilişim şirketlerinin kamudan ihale almasını kolaylaştıran platformlar sunmaktadır. Bu sayede özellikle KOBİ ölçeğindeki yazılım firmalarının kamuya satış yapmaları teşvik edilmektedir.

Dijitalleşme Destekleri

- **Made Smarter Programı:** Sanayi ve üretim KOBİ'lerinde dijital dönüşümü hızlandırmayı amaçlayan ulusal Made Smarter programı, dijital teknolojilere yatırım yapan işletmelere eş finansmanlı hibe desteği sunar. İngiltere'nin belirli bölgelerinde uygulanan program kapsamında, uygun işletmelere %50'ye varan oranlarda ve en fazla £20.000 tutarında hibe verilmektedir. Bu destek, üretim süreçlerine otomasyon, veri analitiği, yapay zekâ, IoT gibi yeni teknolojileri entegre etmek isteyen firmaların maliyetlerinin yarısını devletin karşılaması anlamına gelir. 2025 yılında Made Smarter programı için ilave kaynak ayrılmış ve imalat sektöründeki KOBİ'lere dijitalleşme yol haritası danışmanlığı ile finansman desteği sağlanmıştır.
- **Dijital KOBİ Dönüşüm Destekleri:** Hükümet, imalat dışındaki KOBİ'lerin de dijital araçları benimsemesini teşvik için çeşitli girişimler yürütmektedir. 2021–2023 döneminde uygulanmış Help to Grow: Digital programı ile KOBİ'lere onaylı yazılım satın alımlarında £5.000'a kadar (%50) indirim sunulmuştu; bu programın kapanmasının ardından 2025 itibarıyla dijital dönüşüm alanında yeni KOBİ destek mekanizmaları değerlendirilmektedir. Ayrıca Digital Catapult ve benzeri teknoloji merkezleri, şirketlere ücretsiz pilot uygulama alanları, teknik mentorluk ve ağ erişimi gibi dolaylı destekler vermektedir.

Yatırım ve İstihdam Teşvikleri

- **Girişim Sermayesi Vergi Teşvikleri (EIS & SEIS):** Teknoloji girişimlerine özel yatırım çekmek amacıyla iki ana program bulunmaktadır: Enterprise Investment Scheme (EIS) ve Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS). EIS kapsamında yatırımcılar, uygun şirketlere yaptıkları yatırımlarda %30 gelir vergisi indirimi elde etmektedirler. Bir yatırımcı yıllık £1 milyon (eğer "bilgi yoğun" şirkete yatırım yapıyorsa £2 milyon) tutarında yatırımına kadar bu indirimden yararlanabilir. EIS'e uygun şirketler bir takvim yılında en fazla £5 milyon, toplamda ise £12 milyon yatırım alabilir (bilgi yoğun şirketler için bu sınır yıllık £10m ve ömür boyu £20m olarak uygulanır) Üstelik EIS yatırımları en az 3 yıl tutulursa, çıkıştan elde edilen kazançlar Sermaye Kazancı Vergisi'nden (CGT) muaf olmaktadır. SEIS ise daha erken aşamadaki start-up'lar içindir: Yatırımcılara %50 gelir vergisi indirimi sağlanır ve bir yatırımcı yılda £200.000'e kadar SEIS yatırımı yapabilir. 2025 itibarıyla bir start-up, SEIS kapsamında toplam £250.000 sermaye toplayabilmektedir (Nisan 2023'te bu limit artırılmıştır) SEIS kapsamında da başarılı çıkışlarda kazanç vergisi muafiyeti ve başarısız yatırımlarda zarar telafisi gibi ek avantajlar bulunmaktadır. Bu programlar, yazılım ve teknoloji girişimlerine melek yatırımcıların ilgisini çekerek sektöre özel sermaye akışını teşvik etmektedir.

- **Sermaye Yatırımlarında Tam İndirim (Full Expensing):** Şirketlerin teknoloji altyapısına yatırım yapmalarını özendirmek için 2023'te başlatılan %100 ilk yıl amortismanı teşviki 2025 yılında da geçerlidir. Uygun makine, ekipman, donanım ve bilişim teknolojisi yatırımları için şirketler, maliyetlerinin %100'ünü satın alındığı yıl vergi matrahından düşebilmektedir. Bu sayede yeni sunucular, donanımlar veya üretim teçhizatı gibi yatırımların ilk yıl maliyetinin %25'i fiilen vergi tasarrufu olarak şirketin kasasında kalır. Hükümet bu uygulamayı kalıcı hale getirerek işletmelerin dijital ve fiziksel altyapı harcamalarını hızlandırmayı amaçlamıştır. Ayrıca, Küçük işletmeler için yıllık £1 milyon tutarındaki Yıllık Yatırım İndirimi (AIA) de 2025'te devam etmekte olup, bu tutara kadar olan yatırımlar zaten tam olarak gider yazılabilmektedir.
- **İstihdam Teşvikleri:** Teknoloji şirketlerinin istihdamı artırmasına yönelik genel teşvikler de mevcuttur. Employment Allowance (İstihdam Ödeneği) ile belirli büyüklükteki işverenler, yıllık işveren Ulusal Sigorta primleri faturalarından £5.000 (2025/26'dan itibaren £10.500) düşebilmektedir. Bu, küçük işletmelere her yıl çalışan başına maliyet avantajı sağlayan önemli bir destektir. Ayrıca 25 yaş altı genç çalışanların veya çırakların istihdamını teşvik için işveren Ulusal Sigorta oranı indirimi uygulanmaktadır (örneğin 21 yaş altı çalışanlar için %0 işveren NI). Çıraklık Teşvikleri kapsamında ise 16–18 yaş arası bir personel istihdam eden işverenlere £1.000 tutarında devlet ödemesi yapılmaktadır. Hükümet ayrıca teknoloji alanındaki nitelikli eleman açığını kapatmak için Apprenticeship Levy gelirlerini kullanarak bilişim ve dijital beceri eğitim programlarını finanse etmektedir. Bu sayede şirketler, çıraklık programlarıyla hem çalışan yetiştirip hem de eğitim maliyetlerinin %95-100'ü için devletten destek alabilmektedir.

İhracat ve Uluslararası İş Birliği Girişimleri

- **İhracat Finansmanı ve Kredi Garanti Programları:** Birleşik Krallık İhracat Finansmanı (UK Export Finance, UKEF) birimi, teknoloji şirketlerinin yurt dışına açılmasını kolaylaştırmak için çeşitli finansman araçları sunmaktadır. UKEF, ihracatçı şirketlerin çalıştığı bankalara kredi garanti mekanizmaları sağlayarak işletmelere uygun koşullu kredi imkânı yaratmaktadır. Örneğin İhracat Gelişim Garanti Programı ile UKEF, bankaların ihracatçıya vereceği kredi riskinin %80'ine kadarına kefil olabilir. Bu garantiler sayesinde KOBİ'ler yüksek tutarlı yurt dışı siparişleri için işletme sermayesi kredisi bulabilir veya yurt dışındaki alıcılar, Birleşik Krallık'tan yapılacak teknoloji ürün/hizmet alımları için UKEF destekli uygun maliyetli kredilere erişebilir. UKEF ayrıca doğrudan alıcı kredileri, ihracat kredi sigortaları ve %85'e kadar sözleşme bedelini kapsayan alıcı kredisi garantileri gibi ürünlerle İngiliz yazılım ve teknoloji ihracatçılarının rekabet gücünü artırmaktadır.
- **İhracat Destek Hizmetleri:** Hükümetin Great Britain Campaign ve Department for Business and Trade (DBT) üzerinden yürüttüğü programlar, teknoloji firmalarının yeni dış pazarlara girmesini desteklemektedir. İngiltere İhracat Akademisi, KOBİ'lere ihracat süreçleri hakkında eğitimler sağlarken, ticaret bakanlığı çeşitli sektörlerde yurtdışı ticaret heyetleri ve fuar programları organize eder. 2025'te İngiltere, bilişim ve dijital sektöründe önde gelen fuarlara ulusal katılım pavyonları kurarak firmaların uluslararası görünürlüğünü artırmıştır. Ayrıca yeni bir hibe programı olmasa da geçmişte uygulanan Trade Show Access Programme (TAP) benzeri küçük destekler yerine firmalara özelleştirilmiş danışmanlık ve pazarlama desteği verilmektedir.

- **Uluslararası Ar-Ge İş Birliği Fonları:** İngiltere, teknoloji inovasyonunda sınır ötesi işbirliklerini teşvik eden programlara katılım sağlamaktadır. Örneğin, çok taraflı Eureka/Eurostars programı kapsamında İngiliz KOBİ'ler uluslararası ortaklarla yürüttükleri Ar-Ge projeleri için %60'a varan hibe desteği alabilir ve Birleşik Krallık'taki her bir proje ortağı için €360.000'e kadar hibe fonu sağlanabilir. 2025 yılında Eurostars çağrıları aktif olup, başarılı projelere Innovate UK üzerinden hibe aktarılmaktadır. Ayrıca Birleşik Krallık, 2023 yılında Avrupa Birliği'nin Horizon Europe araştırma programına yeniden asosye olmuştur. Bu sayede İngiltere'deki şirketler ve araştırma kuruluşları 2025'te Horizon Europe çağrılarına doğrudan katılarak AB fonlarından yararlanabilmektedir; hükümet de asosye olunmadan önceki dönemde kazanılan projeler için oluşturduğu Horizon Europe Guarantee mekanizmasını 2023 sonuna kadar uzatarak finansman boşluğunu doldurmuştur. Bunun yanında, Innovate UK belirli ülkelerle ikili Ar-Ge destek programları (örneğin Birleşik Krallık-ABD yapay zekâ işbirliği fonu, İngiltere-Hindistan teknoloji inovasyonu programı gibi) yürütmekte ve bu kanallardan da bilişim şirketlerine hibe veya eş finansmanlı destekler sunulmaktadır.
- **Küresel Girişimci Programı (Global Entrepreneur Programme, GEP):** Birleşik Krallık, yurt dışındaki yenilikçi girişimleri ülkeye çekmek için GEP gibi özel girişimler yürütmektedir. GEP, büyüme potansiyelli teknoloji start-up'larının İngiltere'de şirket kurmaları için mentorluk ve network desteği sağlamaktadır. Deneyimli "Dealmaker" danışmanlar, seçilen girişimcilere bire bir mentorluk yaparak İngiltere ekosistemine entegrasyonlarına yardımcı olur. Program ücretsiz olup, şirketin en az bir kurucusunun İngiltere'ye taşınması ve burada şirketi büyüme taahhüdü beklentisi vardır. GEP, girişimcilere ayrıca uygun vize (Innovator Founder vizesi) alımı konusunda da destek verir; program bünyesindeki girişimciler, İçişleri Bakanlığı'na yapılacak Innovator Founder Vizesi başvuruları için GEP tarafından resmi endorsement (onay mektubu) alabilirler. Bu sayede ABD, Asya veya Avrupa'dan gelecek parlak start-up'lar İngiltere'ye çekilerek burada yatırım almaları (örneğin EIS/SEIS avantajlarıyla) ve uluslararası pazara buradan açılmaları teşvik edilmektedir.

Finans ve Bankacılık Sistemi

Birleşik Krallık, köklü bir finans geçmişine sahip olup küresel ölçekte en etkili finansal merkezlerden biridir. Başkent Londra, dünya çapında döviz ticareti, yatırım bankacılığı, sigorta ve fintech faaliyetlerinde öncü rol oynamaktadır. Birleşik Krallık'ın finans sistemi, sağlam bir düzenleyici altyapı, yenilikçi ödeme teknolojileri ve uluslararası uyumlu regülasyonları sayesinde hem yerel tüketiciler hem de küresel yatırımcılar için güvenilir bir ortam sunmaktadır.

1694 yılında kurulan Bank of England, dünyanın en eski merkez bankalarından biridir. Temel görevleri arasında fiyat istikrarını sağlamak (hedef enflasyon %2), para politikasını belirlemek, finansal sistemin istikrarını korumak ve İngiliz banknotlarının ihracı yer alır. Ayrıca ülkenin döviz rezervlerini yönetmekte ve sistemik finansal kriz risklerini azaltmak için makro-ihtiyati araçlar uygulamaktadır. Londra; New York ve Hong Kong ile dünyanın önde gelen finans merkezlerinden biridir. Şehir; döviz piyasası (FX), türev ürünler, denizaşırı sigorta ve varlık yönetimi alanlarında küresel önemdedir. Ayrıca City of London bölgesi, birçok uluslararası banka, yatırım fonu ve finansal düzenleyici kurumu barındırmaktadır.

Birleşik Krallık, aynı zamanda Avrupa'nın en büyük fintek merkezi konumundadır. Özellikle Londra ve Manchester gibi şehirlerde dijital bankacılık, ödemeler, sigorta teknolojileri (insurtech), regülasyon teknolojileri (regtech) ve kripto finans girişimleri gelişmiştir. FCA'nın sandbox (regülasyon testi) programı, yenilikçi fintek'lere lisans öncesi kontrollü faaliyet izni sağlayarak sektörün büyümesine katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca Birleşik Krallık, 2018'de açık bankacılığı zorunlu hale getirerek öncülük eden ülkelerden biri olmuştur. Bankalar, müşterilerinin rızasıyla üçüncü taraf hizmet sağlayıcılara API'ler üzerinden erişim sağlar. Bu sistem, tüketicilere daha fazla finansal kontrol ve özelleştirilmiş hizmetler sunarken, fintech'lerin inovasyonunu da teşvik etmektedir.

Finansal Düzenleyici Kurumlar: FCA ve PRA

Birleşik Krallık'ta finansal hizmetler sektörü çift yapılı bir denetim sistemine tabidir:

- **FCA (Financial Conduct Authority)**, tüketici koruması, rekabetin teşviki ve finansal piyasaların bütünlüğü ile ilgilenir.
- **PRA (Prudential Regulation Authority)** ise bankalar, sigorta şirketleri ve sistemik finans kuruluşlarının mali sağlamlığını denetler.

Bu iki yapı, 2008 küresel finans krizinden sonra daha etkin gözetim sağlamak üzere 2013 yılında oluşturulmuştur.

Banka Türleri

- **Ticari Bankalar:** HSBC, Barclays ve Lloyds gibi büyük bankalar bireysel ve kurumsal müşterilere hizmet sunmaktadır.
- **Yatırım Bankaları:** JP Morgan, Goldman Sachs UK gibi kurumlar sermaye piyasaları, birleşme ve satın alma danışmanlığı gibi alanlarda uzmanlaşmıştır.
- **Building Societies:** Nationwide gibi üyelik temelli kuruluşlar, özellikle ipotek ve tasarruf ürünleri sunmaktadır.
- **Dijital Bankalar:** Monzo, Starling ve Revolut gibi yeni nesil bankalar, yalnızca çevrimiçi kanallardan hizmet vermekte ve teknolojiye merkezine almaktadır.

OPERASYONEL GEREKLİLİKLER

İNSAN KAYNAKLARI VE ÇALIŞMA MEVZUATI

Birleşik Krallık'ta iş hukuku sistemi, **İngiliz teamül hukuku (common law) ile yazılı mevzuatın** birleşiminden oluşur. Avrupa Birliği'nden çıkış (Brexit) sonrası bazı AB kaynaklı kurallar korunmuş, bazıları ise güncellenmiştir. İşverenlerin uyum sağlaması gereken temel düzenlemeler; iş sözleşmesi, ücret, tatil, çalışma saatleri, ayrımcılık yasağı ve işten çıkarma süreçlerini kapsamaktadır.

- Her işveren, çalışanına işin başlangıcından itibaren yazılı bir istihdam sözleşmesi sunmakla yükümlüdür. Bu sözleşmede, iş tanımı, ücret, çalışma saatleri, tatil hakkı, iş yeri adresi ve fesih şartları gibi asgari bilgiler yer almalıdır. Yazılı bir sözleşme sunulmamış olsa bile, çalışan yasal haklarını koruma altına alır. Haftalık çalışma süresi genellikle 48 saatle sınırlanmıştır; ancak çalışanlar bu sınırlamayı yazılı olarak kabul ederek aşabilirler. Günlük dinlenme süresi en az 11 saat, haftalık dinlenme hakkı ise bir tam gün şeklindedir. Ayrıca 6 saatten fazla çalışan bir personele en az 20 dakika mola verilmesi zorunludur.
- Çalışanların asgari ücret hakları yaşa göre değişmekte olup, 2025 yılı itibarıyla 23 yaş ve üzeri bireyler için saatlik minimum ücret £11.44 olarak belirlenmiştir. Ücret ödemeleri genellikle haftalık veya aylık yapılır ve ayrıntılı maaş bordrosu sunulması gerekmektedir. Tam zamanlı çalışanların yıllık ücretli izin hakkı 28 gün olup, bu hak yasal güvence altındadır. Hastalık izni, doğum izni ve ebeveyn izinleri de belirli süreler ve oranlarla ücretli olarak tanınmaktadır. Örneğin doğum izni 52 hafta olabilir ve ilk 39 haftası ödenek kapsamındadır.
- İş yerinde fırsat eşitliği temel prensiptir. Equality Act 2010 kapsamında yaş, cinsiyet, ırk, din, engellilik ve benzeri nedenlerle ayrımcılık kesin olarak yasaktır. İşe alım, maaş belirleme, terfi ve işten çıkarma gibi tüm İK uygulamaları bu yasal çerçeveye uygun olmalıdır. Bu kurallara aykırı hareket eden işverenler, Employment Tribunal nezdinde hukuki sorumlulukla karşılaşabilir.
- İşten çıkarma süreçlerinde işverenin dikkatli olması beklenmektedir. Yeterli gerekçe ve adil bir süreç olmadan gerçekleştirilen fesih işlemleri haksız sayılabilir. En az iki yıldır aynı işverene bağlı çalışan kişilere kıdem tazminatı ödemektedir. Bu tazminatın miktarı çalışanın yaşı ve kıdem yılına göre değişmekte olup, 2025 yılı itibarıyla haftalık tazminat hesabında dikkate alınacak üst sınır £700'dür.
- Çalışanların sendika üyeliği hakkı yasal güvence altındadır. Toplu sözleşme ve grev hakkı, belirli prosedürler izlenmek şartıyla meşrudur. Ayrıca hibrit ve uzaktan çalışma talepleri, özellikle Covid sonrası dönemde yaygınlaşmış; 2024 yılında yapılan düzenleme ile çalışanlara işe başladıktan hemen sonra esnek çalışma başvurusunda bulunma hakkı tanınmıştır. İşverenin bu talebe iki ay içinde yanıt vermesi ve gerekçeli karar sunması zorunludur.
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda işverenlerin ciddi sorumlulukları vardır. Health and Safety at Work Act 1974 uyarınca her işveren, çalışanlarına güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı sunmakla yükümlüdür. Risk değerlendirmeleri, eğitimler ve acil durum planları oluşturulmalı; iş yeri düzenli olarak denetlenmelidir.

Bilişim sektörü özelinde ise; uzaktan, hibrit ve proje bazlı çalışma modelleri yaygın olduğu için, esnek çalışma talepleri neredeyse norm haline gelmiştir. Çoğu teknoloji firması, çalışanlara coğrafi bağımsızlık tanır ve bu konuda yasal minimumun da ötesine geçer. Özellikle yazılımcılar, veri bilimciler ve sistem mühendisleri için haftada 4 gün/32 saatlik uygulamalar, esnek vardiya sistemleri ve serbest zaman kullanımı gibi modeller sektörde oldukça yaygındır. Yasa, bu talepleri geri çevirme hakkı tanısa da bilişim firmalarının çoğu bu hakkı sınırlı kullanmaktadır.

- Teknoloji şirketleri, çalışanlarıyla yaptıkları iş sözleşmelerine sıklıkla rekabet yasağı, müşteri/sır saklama ve telif hakkı devri maddeleri eklemektedir. Birçok işveren, yazılım geliştiricilerin ürettiği kodun telif haklarını işveren lehine açıkça düzenlemektedir. Ayrıca işten ayrılan personelin belirli bir süre benzer sektörde veya müşteriyle çalışmaması gibi hükümler, teknoloji sözleşmelerinde oldukça yaygındır.
- Sektörde bağımsız çalışan sözleşmeli personel (contractor) kullanımı çok yüksektir. Bu kişilerin statüsü, tam zamanlı çalışanlardan farklıdır ve IR35 vergi düzenlemeleri kapsamında değerlendirilir. Özellikle yazılım projeleri için dış kaynak geliştirici kullanımı yaygın olduğundan, işverenlerin bu kişilerle yapılan sözleşmeleri dikkatli şekilde sınıflandırması gerekir. Yanlış sınıflandırma durumunda işveren vergi sorumlusu olabilir.
- Yazılım ve bilişim meslekleri, İngiltere'nin Shortage Occupation List (nitelikli eleman açığı olan meslekler listesi) içinde yer alır. Bu nedenle işverenlerin yurt dışından yazılımcı, veri mühendisi, siber güvenlik uzmanı gibi profesyonelleri Skilled Worker vizesi ile işe alması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca Global Talent Visa veya Scale-Up Visa programları sayesinde bilişim firmaları üst düzey nitelikli adayları hızlı ve esnek şekilde istihdam edebilir.
- Fintech alanında çalışan teknik ekipler için düzenleyici uyum (compliance) bilgisi önem kazanmıştır. Özellikle açık bankacılık (Open Banking) ve veri koruma (GDPR) çerçevesinde, teknik pozisyonların görev tanımlarına yasal bilgi yeterliliği gibi yeni kriterler dahil edilmiştir.
- Start-up ve scale-up bilişim firmalarında yaygın olarak hisse opsiyonu (EMI schemes) uygulanır. Bu sistem, çalışanların şirkette belirli süre kalması karşılığında hisse edinmesine olanak tanımakta ve vergi avantajı sağlamaktadır. Ayrıca performans primi, tamamlanan proje bazlı bonus, esnek yan hak paketleri (ör. uzaktan çalışma desteği, ekipman katkısı vb.) bilişim sektöründe maaş dışı motivasyon araçları olarak kullanılmaktadır.

Ofis ve Üretim Tesisi Kurulumu

Birleşik Krallık, dijital dönüşüm politikaları, gelişmiş altyapısı ve uluslararası girişimcilere açık yapısıyla bilişim sektöründe faaliyet gösterecek firmalar için cazip bir yatırım ortamı sunmaktadır. Bu kapsamda, ofis kurulumu ve üretim tesisi yatırımları için ihtiyaç duyulan temel unsurlar ve uygulamaya dönük mevzuat koşulları aşağıda özetlenmektedir.

■ Ofis Kurulumu

Bilişim sektöründe faaliyet gösteren firmaların önemli bir kısmı için ofis kurulum süreci, geleneksel üretim süreçlerine kıyasla daha esnek ve hızlı ilerlemektedir. Ofis açma sürecinde öncelikli olarak şirketin operasyonel ihtiyaçlarına ve hedeflenen pazara bağlı olarak lokasyon seçimi yapılmaktadır.

Londra başta olmak üzere Manchester, Leeds, Cambridge, Oxford ve Birmingham gibi şehirler; gelişmiş dijital altyapı, yetenek havuzu, yatırımcı ağı ve yerel destek mekanizmalarıyla bilişim firmalarına ev sahipliği yapmaktadır. Başkent Londra, özellikle fintek ve yazılım şirketleri açısından Avrupa'nın lider merkezlerinden biridir. Ancak maliyetlerin yüksekliği göz önünde bulundurularak, ilk aşamada alternatif şehirlerde sanal ofis veya paylaşımlı çalışma alanları tercih edilmektedir.

Kurulum seçenekleri arasında şunlar öne çıkmaktadır:

- **Sanal ofis:** Şirket kuruluşu için yasal adres temini, çağrı yanıtlama ve yazışma hizmetleri içermektedir.
- **Servisli ofis/co-working alanları:** Regus, WeWork gibi servis sağlayıcılar üzerinden kısa süreli, esnek kiralama imkânı sunmaktadır.
- **Kiralık ofis:** Ticari mülk kira sözleşmeleri yoluyla edinilen ofis alanlarıdır. Bu tür mülklerde "business rates" adı verilen yerel işletme vergileri de dikkate alınmalıdır.
- **Teknoloji kümeleri/bilim parkları:** Innovate UK destekli merkezlerde uygun kira, ortak altyapı, mentorluk ve teşvikler sağlanmaktadır.

Ofis kurulumu sürecinde herhangi bir planlama izni (planning permission) zorunlu olmamakla birlikte, ticari faaliyet kaydı yerel belediyeye bildirilmelidir.

■ Üretim Tesisi Kurulumu

Yazılım temelli faaliyetler için üretim tesisi kurulumu genellikle gerekmezken, donanım üretimi, veri merkezi altyapısı veya iletişim sistemleri geliştiren firmalar için fiziksel üretim altyapısı gereksinimi doğmaktadır. Bu tür yatırımlar için yer seçiminde Enterprise Zones, tech hub bölgeleri veya altyapısı güçlü sanayi alanları tercih edilmektedir.

Üretim tesisi kurulum sürecinde aşağıdaki konular önem taşımaktadır:

- **Planlama izni (planning permission):** Binaların kullanım sınıfına göre (ör. ofis: B1, hafif üretim: B2) yerel belediyeden izin alınması gerekmektedir.

- **Çevresel etki değerlendirmesi (EIA):** Enerji yoğunluğu yüksek tesisler için bu tür bir değerlendirme istenebilir.
- **Altyapı gereklilikleri:** Elektrik erişimi, veri iletişim altyapısı, lojistik erişim gibi kriterler dikkate alınmalıdır.

Teknoloji şirketleri, veri merkezi kurulumları için Slough, Reading, Manchester ve Milton Keynes gibi bölgelerde faaliyet göstermektedir. Bu bölgeler yüksek hızlı internet, enerji arzı ve siber güvenlik altyapısıyla ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca Birleşik Krallık'ta ofis ve tesis yatırımlarını teşvik etmeye yönelik çeşitli destekler sunulmaktadır:

- **Full Expensing (tam amortisman):** Donanım, ekipman ve üretim altyapı harcamaları için %100 ilk yıl vergi indirimi uygulanmaktadır.
- **Innovate UK destekleri:** Belirli bölgelerde üretim ve Ar-Ge altyapı yatırımlarına yönelik doğrudan hibe ve kredi destekleri sağlanmaktadır.
- **Yerel kalkınma ajansları (LEPs):** Bölgesel yatırımları desteklemek amacıyla ofis/tesis kurulum maliyetleri için finansman, istihdam desteği veya ekipman hibesi gibi teşvikler sunmaktadır.
- **Enterprise Zones:** Özel olarak belirlenmiş bu bölgelerde düşük kira, işletme vergisi indirimi ve altyapı kolaylıkları sağlanmaktadır.

İş Kurmak İçin Gerekli Lisans ve İzinler

Birleşik Krallık'ta bilişim sektöründe iş kurmak, genel itibarıyla serbest piyasa koşulları altında kolaylaştırılmış bir yapı ile desteklenmektedir. Yazılım, dijital hizmetler, danışmanlık ve teknoloji ürünleri geliştirme gibi faaliyetler için özel sektörün büyük bölümünde zorunlu bir meslek lisansı gerekmemektedir. Ancak faaliyet alanına, iş modeline ve teknolojik içeriğe bağlı olarak bazı durumlarda belirli lisans, kayıt veya bildirim yükümlülükleri doğabilir.

▪ Şirket Kuruluşu ve Temel Kayıtlar

Birleşik Krallık'ta ticari faaliyete başlamadan önce her işletmenin aşağıdaki temel kayıt süreçlerini tamamlaması zorunludur:

- **Şirket Kaydı (Companies House):** Limited şirket, anonim şirket (PLC) veya şahıs işletmesi (sole trader) olarak kayıt yapılır. Yazılım ve teknoloji firmaları genellikle "private limited company" (Ltd) statüsünde kurulur.
- **Vergi Numarası (HMRC):** Şirketin, gelir vergisi, kurumlar vergisi ve gerekirse KDV (VAT) için HMRC'ye kayıt yapılmalıdır.
- **İşveren Kaydı (PAYE):** Eğer şirket personel çalıştıracaksa, işveren olarak kayıt yaptırmalı ve PAYE (Gelir Vergisi ve Sigorta prim kesintisi sistemi) sistemine dahil olmalıdır.

Bilişim sektöründe faaliyet göstermek için genel anlamda ticaret lisansı alınması gerekmez. Ancak aşağıdaki özel durumlar kontrol edilmelidir.

▪ Veri İşleme ve Kişisel Bilgi Kullanımı

Bilişim firmalarının büyük bölümü, müşteri verisi, kullanıcı bilgisi veya çalışan verisi işlemektedir. Bu kapsamda:

- **ICO Kaydı (Information Commissioner's Office):** Kişisel veri işleyen her işletme, veri sorumlusu (data controller) olarak ICO'ya kayıt yaptırmalı ve yıllık veri işleme ücreti ödemelidir (2025 yılı itibarıyla £40–£60 arası).
- **UK GDPR ve Data Protection Act 2018 Uyum Yükümlülüğü:** Yazılım, mobil uygulama veya veri analiz platformları geliştiren şirketler, veri gizliliği politikası oluşturmak, kullanıcı rızasını belgelemek ve güvenlik önlemleri almakla yükümlüdür.

▪ Ödeme Sistemleri, Fintech ve Kripto Faaliyetleri

Bilişim firması ödeme işlemleri, e-cüzdan, dijital para veya finansal teknoloji hizmetleri sunuyorsa:

- **FCA Lisansı (Financial Conduct Authority):** Elektronik para hizmet sağlayıcısı (EMI), ödeme kurumu veya kripto varlık hizmet sağlayıcısı gibi tanımlar kapsamında FCA'dan faaliyet lisansı alınmalıdır.
- **AML Kaydı (Anti-Money Laundering):** FCA'ya tabi bazı fintek firmalarının kara para aklama ile mücadele çerçevesinde ayrıca AML uyum politikaları oluşturması ve personel eğitimi vermesi zorunludur.

▪ Telif Hakları, Yazılım Patentleri ve Marka Tescili (Zorunlu Olmamakla Birlikte Önerilir)

Yazılım veya teknoloji ürünü geliştiren firmalar, ürettikleri fikri ürünleri koruma altına almak için:

- **UK Intellectual Property Office (UK IPO)** üzerinden:
 - **Ticari marka tescili (Trade Mark)**
 - **Tasarım tescili (Design Right)**
 - **Patent başvurusu** yapılabilir.

Ticaret ve Gümrük Mevzuatı

Birleşik Krallık, 2020 yılı itibarıyla Avrupa Birliği'nden ayrılmış ve kendi bağımsız ticaret rejimini uygulamaya başlamıştır. Bu süreç, bilişim sektörü açısından özellikle donanım ithalatı/ihracatı, yazılımın lisanslı dağıtımı, çevrimiçi hizmet sunumu ve veri aktarımı gibi başlıklarda yeni hukuki ve operasyonel düzenlemeleri beraberinde getirmiştir.

▪ Genel Gümrük Rejimi ve GTİP (Commodity Codes)

Birleşik Krallık'ta gümrük işlemleri, UK Global Tariff (UKGT) rejimine göre yürütülmektedir. Her ürün için belirlenen tarife kodu (GTIN/HS Code) üzerinden işlem yapılmaktadır.

- Bilişim sektörüne ait bazı temel GTİP kodları:
 - 8471 : Bilgisayarlar ve donanım birimleri
 - 8517 : Telekomünikasyon ekipmanları (modem, router vb.)
 - 8523 : Yazılım içeren manyetik/dijital medya
- Gümrük kodunun doğru belirlenmesi; KDV, gümrük vergisi ve ithalat izinleri açısından kritiktir.
- GTİP belirleme ve beyan işlemleri UK Trade Tariff Tool üzerinden yürütülmektedir.

▪ İthalat İşlemleri ve Beyan Süreci

- Bilişim donanımı ithalatında her firma, Economic Operator Registration and Identification (EORI) numarası almalıdır. Bu numara olmadan ithalat işlemi yapılamaz. EORI kaydı HMRC üzerinden ücretsiz olarak yapılır. İthalat beyanları ise Customs Declaration Service (CDS) sistemi üzerinden dijital olarak gerçekleştirilir. AB dışı ülkelerden yapılan ithalatlarda, ürünün cinsine göre gümrük vergisi (duty) ve %20 KDV (import VAT) uygulanmaktadır.
- Software-as-a-Product (ör. fiziksel medyada gelen yazılım) KDV'ye tabidir; ancak Software-as-a-Service (bulut yazılım hizmetleri) genellikle B2B modelde ters KDV (reverse charge) yöntemiyle beyan edilir.

▪ İhracat Süreci ve Dijital Hizmet Sunumu

Donanım ihracatlarında, ürünler için CDS sistemi üzerinden gümrük çıkış beyannamesi düzenlenmektedir. Yazılım ihracatı fiziki değilse, çoğu zaman "**immaterial good**" (**maddi olmayan mal**) olarak beyana tabi değildir. Ancak yazılım ihracatı lisanslı dağıtım modeliyle yapılacaksa (örneğin yurt dışı bayi ağı aracılığıyla), gelirlerin muhasebeleştirilmesi ve KDV uygulamaları açısından detaylı raporlama yapılmalıdır.

▪ Vergi Muafiyetleri ve Serbest Ticaret Anlaşmaları

Bilişim ürünleri (özellikle donanım), birçok ülke ile yapılan **serbest ticaret anlaşmaları** kapsamında gümrük vergisinden muaftır. Örneğin Japonya, Güney Kore, Singapur ve Kanada ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde, doğru menşe belgesi ile vergisiz ihracat mümkündür. AB ile yapılan TCA (Trade and Cooperation Agreement) kapsamında menşe kurallarına uyan ürünler için AB'ye ihracatlarda gümrük vergisi uygulanmamaktadır.

▪ CE/UKCA İşareti ve Teknik Uyum

Bilişim ekipmanları için teknik uygunluk (ör. elektrik güvenliği, elektromanyetik uyumluluk) gerekmektedir. AB'ye ihracat yapılacaksa ürünlerin CE işareti, Birleşik Krallık iç piyasasında satış yapılacaksa UKCA (UK Conformity Assessed) işareti taşıması gerekmektedir. UKCA etiketi, 1 Ocak 2025 itibarıyla İngiltere pazarında zorunlu hale gelmiştir (Kuzey İrlanda hariç, orada CE geçerlidir).

Sigorta ve Risk Yönetimi

Birleşik Krallık, gelişmiş ve yüksek regülasyona tabi bir sigorta pazarına sahiptir. Sigortacılık sektörü, Financial Conduct Authority (FCA) ve Prudential Regulation Authority (PRA) tarafından denetlenmektedir. Ülkedeki sigorta uygulamaları hem bireysel kullanıcılar hem de işletmeler açısından kapsamlı bir koruma zemini sunar. Özellikle ticari faaliyetlerde, bazı sigorta türleri yasal olarak zorunlu tutulmakta, bazıları ise risk temelli yönetim stratejileri kapsamında önerilmektedir.

• Zorunlu Sigorta Türleri

Employers' Liability Insurance (İşveren Mali Sorumluluk Sigortası)

- Birleşik Krallık'ta personel istihdam eden her işverenin, işyerinde oluşabilecek yaralanma veya hastalık riskine karşı bu sigortayı yaptırmayı yasal zorunluluktur.
- Teminat limiti en az £5 milyon olmalı ve FCA tarafından yetkilendirilmiş bir sigorta kuruluşu aracılığıyla sağlanmalıdır.
- Sigortasız istihdam durumunda, işverene günlük £2.500'a kadar idari para cezası uygulanabilir.

Motor Insurance (Zorunlu Araç Sigortası)

- Şirket adına kayıtlı araçlar için geçerlidir. Trafiğe çıkan her motorlu taşıt en azından üçüncü taraf sigortası kapsamına alınmalıdır.

▪ Yaygın Ticari Sigorta Türleri

Public Liability Insurance (Genel Sorumluluk Sigortası)

- Müşteriler, ziyaretçiler veya üçüncü şahısların uğrayabileceği bedensel zarar veya maddi kayıpları karşılamaktadır.
- Özellikle perakende, teknoloji, üretim, etkinlik organizasyonu gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler için önerilir.
- Teminat limiti genellikle £1 milyon ila £10 milyon arasında değişmektedir.

Professional Indemnity Insurance (Mesleki Sorumluluk Sigortası)

- Bilişim danışmanları, yazılım firmaları, mühendislik ve finansal hizmet sağlayıcıları gibi profesyonel hizmet sunan işletmeler için kritik önemdedir.
- Hatalı danışmanlık, ihmal, veri kaybı, gizlilik ihlali gibi durumlarda doğabilecek zararları kapsamaktadır.
- Kamu kurumlarıyla veya büyük şirketlerle iş yapan tedarikçilerin bu poliçeye sahip olması genellikle şart koşulmaktadır.

Cyber Insurance (Siber Risk Sigortası)

- Bilişim sektörü için giderek önem kazanan bu sigorta türü, veri ihlali, fidye yazılım saldırısı, iş sürekliliği kesintisi ve siber güvenlik zafiyetlerinden kaynaklanan zararları karşılamaktadır.
- Teminat kapsamı; olay müdahale maliyetleri, müşteri bildirim giderleri, hukuki savunma masrafları ve gelir kayıplarını içermektedir.
- KOBİ'lerden büyük teknoloji şirketlerine kadar birçok kuruluş için önerilmektedir.

Business Interruption Insurance (İş Sürekliliği Sigortası)

- Yangın, sel, sistem arızası gibi olağanüstü durumlarda işletmenin faaliyetlerinin kesilmesi nedeniyle oluşan gelir kaybını telafi etmektedir.
- Bilişim altyapısına bağımlı işletmelerin bu tür riskleri göz önünde bulundurarak poliçe düzenlemesi önerilir.

Directors & Officers (D&O) Liability Insurance

- Şirket yöneticileri ve yönetim kurulu üyelerinin görevleri esnasında verdikleri kararlardan doğabilecek şahsi sorumluluklara karşı teminat sağlamaktadır.
- Özellikle yatırım alan, halka açık ya da uluslararası faaliyet yürüten şirketlerde önerilmektedir.

Risk Yönetimi

Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren işletmeler açısından sigorta poliçeleri, yalnızca yasal yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla değil, aynı zamanda bütüncül bir risk yönetimi yaklaşımının parçası olarak değerlendirilir. Bu doğrultuda, kurumsal risk yönetimi uygulamaları belirli bir sistematik çerçeve içinde yapılandırılmakta ve aşağıdaki adımlar temel alınarak uygulanmaktadır: İlk olarak, işletmeler tarafından kapsamlı bir kurumsal risk değerlendirmesi yapılır. Bu süreçte; finansal, operasyonel, teknik ve yasal riskler belirlenir ve her bir riskin işletmenin genel faaliyetleri üzerindeki potansiyel etkisi analiz edilir. Bu adımı takiben, söz konusu riskler olasılık ve etki derecelerine göre gruplandırılır. Risk sınıflandırması ve önceliklendirme aşamasında ise yüksek olasılık ve yüksek etki kategorisindeki riskler için özel önlemler planlanır. Belirli risklerin doğrudan kontrol altına alınması mümkün olmadığında ya da bu risklerin etkisi çok yüksekse, işletmeler bu riskleri sigorta şirketlerine devreder. Bu yaklaşıma sigorta yoluyla risk transferi adı verilir. Özellikle siber saldırılar, doğal afetler veya büyük mali sorumluluk doğuran profesyonel hatalar gibi durumlarda bu yöntem, işletmelerin sürdürülebilirliğini korumada etkili bir araçtır.

Bununla birlikte, risklerin sadece sigorta ile sınırlandırılması yeterli görülmemekte, aynı zamanda iç kontrol sistemleri aracılığıyla risklerin doğrudan kaynağında kontrol altına alınması hedeflenmektedir. Bilgi güvenliği, mevzuat uyumu, personel süreçleri gibi alanlarda oluşturulan iç denetim mekanizmaları, hem riskin ortaya çıkma olasılığını azaltır hem de olası zararların kapsamını daraltır.

Son olarak, iş sürekliliği ve felaket senaryoları oluşturularak, olağan dışı durumlarda kurumun faaliyetlerine kesinti yaşamadan devam etmesi hedeflenir. Bu tür planlar, sistem arızaları, tedarik zinciri aksaklıkları, afetler veya kamuoyu krizleri gibi durumlara karşı önleyici refleksleri harekete geçirmektedir.

Tüm bu yapıların sağlıklı işlemesi için sigorta piyasasında da güçlü bir düzenleyici denetim sistemi mevcuttur. Birleşik Krallık'ta sigorta şirketleri ve brokerlar, Financial Conduct Authority (FCA) ve Prudential Regulation Authority (PRA) denetimine tabidir. Bu kurumlar; poliçe düzenlemelerinde şeffaflığı, müşterilerin doğru bilgilendirilmesini, teminat kapsamının net biçimde belirtilmesini ve hasar süreçlerinin adil biçimde yönetilmesini güvence altına almaktadır.

Bunun yanı sıra, müşterilerin korunması amacıyla iki önemli mekanizma devrededir. İlki, bireysel veya kurumsal kullanıcıların sigorta şirketiyle yaşadığı anlaşmazlıklarda başvuru yapabileceği Financial Ombudsman Service (FOS) sistemidir. Diğeri ise, sigorta şirketinin iflas etmesi gibi durumlarda devreye giren ve tazminat ödemelerini üstlenen Financial Services Compensation Scheme (FSCS) sistemidir. Bu iki yapı, Birleşik Krallık sigorta sisteminin güvenilirliğini ve tüketici koruma düzeyini güçlendiren başlıca araçlardır.

Şirketin Kapatılması / Çıkış Stratejileri

Birleşik Krallık'ta şirketlerin faaliyetlerini sonlandırma süreci hem hukuki hem mali yükümlülükleri olan sistematik bir süreçtir. Şirketin faaliyetlerini gönüllü olarak sonlandırması, iflas nedeniyle tasfiyeye gitmesi ya da stratejik olarak çıkış planı uygulaması farklı yöntem ve prosedürleri beraberinde getirir. Özellikle bilişim sektörü gibi hızlı ölçeklenen alanlarda, şirket sahipleri yalnızca kuruluş değil, çıkış stratejilerini de önceden planlamalıdır. Bir şirketin gönüllü olarak kapanması halinde en yaygın uygulama, "dormant" (faal olmayan) hâle getirme ya da Companies House kaydının silinmesi (strike off) yöntemidir. Şirket, herhangi bir borcu bulunmadığı ve aktif ticari faaliyeti olmadığı takdirde, basit bir çevrimiçi başvuru yoluyla resmi olarak kapatılabilir. Bu işlem "DS01" formu aracılığıyla yapılır ve genellikle 2 ay içinde sonuçlanır. Ancak kapanmadan önce tüm çalışanlarla ilişkiler sonlandırılmalı, vergi dairelerine (HMRC) tüm beyannameler ve kapanış bildirimleri yapılmış olmalıdır.

Alternatif olarak, şirketin varlıklarını tasfiye ederek kapatma süreci "Members' Voluntary Liquidation (MVL)" yolu ile yürütülebilir. Bu yöntem, şirketin borçsuz olduğu ve düzenli şekilde kapanmak istediği durumlarda tercih edilir. Şirketin tüm alacakları tahsil edilir, borçları ödenir ve kalan varlıklar ortaklara dağıtılır. Bu süreçte lisanslı bir likidatör atanması ve yasal bildirimlerin yapılması gerekir. Özellikle büyük teknoloji yatırımları almış şirketlerde, MVL yöntemi hissedarların vergi açısından daha avantajlı bir şekilde kârı nakde çevirmesine olanak sağlamaktadır.

Eğer şirketin borçları varsa ve bunlar ödenemeyecek durumdaysa, CVL (Creditors' Voluntary Liquidation) yöntemi devreye girmektedir. Bu durumda şirket, alacaklılara karşı yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğini beyan eder ve tasfiye sürecini başlatılır. CVL, iflas ilanı ile karıştırılmamalıdır; gönüllü bir karardır ancak kontrol artık alacaklılar ve atanan likidatör üzerindedir. Bu süreçte şirket varlıkları satılır ve elde edilen gelirle borçlar sıralı olarak ödenmektedir. Bazı durumlarda, özellikle yatırım alan teknoloji girişimleri için "trade sale" (ticari satış) ya da "merger & acquisition" (birleşme veya devralma) bir çıkış stratejisi olarak uygulanabilir. Bu tür işlemler, şirketin bütün varlığı ile başka bir işletmeye devrini içermektedir. Eğer şirketin değerli fikri mülkiyetleri, müşteri tabanı ya da çalışan kadrosu varsa, bu tür stratejik satışlar genellikle halka arzdan (IPO) daha hızlı ve uygulanabilir bir yol olarak tercih edilmektedir. Halka arz (Initial Public Offering – IPO) ise daha az tercih edilse de özellikle fintek ve yazılım sektöründe hızlı ölçeklenmiş firmalar için bir diğer çıkış yöntemidir. Londra Menkul Kıymetler Borsası (LSE) ya da AIM gibi platformlar aracılığıyla halka açılmak isteyen firmaların, ciddi bir kurumsal hazırlık, finansal şeffaflık ve düzenleyici uygunluk sağlaması gereklidir.

Birleşik Krallık'ta bir şirketin kapatılması ya da çıkış yapması için farklı stratejiler mevcuttur. Hangi yöntemin tercih edileceği, şirketin finansal durumu, yükümlülükleri, yatırımcı yapısı ve uzun vadeli hedeflerine bağlı olarak değişir. Uyumlu ve sorunsuz bir kapanış için hukuki, mali ve operasyonel danışmanlık alınması tavsiye edilmektedir.

